

UTENGENGENEZAJI WA BIDHAA ZA VIWANDANI

PIUS JUSTUS MULIRIYE

SABUNI ZA KIPANDE (MCHE), SABUNI ZA MAJI, HAND WASH, WINDOWS CLEANER, CHAKI,
SHAMPOO, n.k

MAWASILIANO

ZIJUE HATUA ZAKUTENGENEZA BIDHAA MBALIMBALI ZA VIWANDANI

PIUS MULIRIYE JUSTUS

+255 754 745 798/+255 652 128 567

piusjustus28@gmail.com

www.piusjustus.com

December 2016

KITABU HIKI KIMEANDIKWA NA;

PIUS M. JUSTUS

SIMU: +255 754 745 798 / +255 657 128 567 / +255 659 908 078/+255 717 375 782

BARUA PEPE: piusjustus28@gmail.com

FACEBOOK: PIUS JUSTUS MULIRIYE

INSTAGRAM: PIUSJUSTUSMULIRIYE

TWITTER: @MULIRIYEPIUS

BLOG: www.piusjustus.com

TOLEO LA KWANZA DECEMBER 2016.

Pius Justus Muliriye ni mjasiriamali, mwandishi, mhamasishaji na mnenaji ambae ameamua kufanya kazi hii ya kuhakikisha kua unapiga hatua katika kuinua kipato chako kila siku kupitia anachokiandika na kukinena. karibu sana ukutane naye kwenye kitabu hiki cha kwanza “jinsi ya kutengeneza bidhaa mbalimbali za viwandani.”ni imani yangu kuwa maisha yako hayatakuwa kama yalivyokua baada ya kusoma kitabu hiki.

HATI MILIKI

Haki zote za kitaaluma zimehifadhiwa haipendezi na ni kinyume na sheria kunakili au kuchukua chochote kilichoandikwa katika kitabu hiki bila idhini kutoka kwa mwandishi wa kitabu hiki; lakini kinaruhusiwa kutumiwa popote palipo na mafundisho yanayohusiana na yaliyoandikwa humu kwa ruhusa ya mwandishi.

Kwa matumizi ya kitabu hiki katika mafundisho tafadhali wasiliana na mwandishi kwa mawasiliano yaliyopo hapo juu.

MAOMBI YANGU KWAKO

Kitabu hiki ni kwa ajili yako wewe tu uliyenunua, ni vyema kabisa ukamwelekeza anaehitaji aje kununua kuliko kumtumia nakala hii itamfanya yeye aone thamani ya kitu alichokilipia kama wewe. Tafadhari sana nakuomba ufanye hivyo ili uweze kuwasaidia wengine waweze kutambua ujuzi huu kwa gharama zao. Asante sana.

SHUKRANI:

Wapo watu wengi sana wamehusika katika kuniwezesha mimi kufikia hapa nilipo hadi kutoa kitabu hiki. Wapo niliowapa kipaumbele cha kuwepo kwenye kitabu hiki kwa maana nisingeweza kuwaandika wote.

Kwanza kabisa napenda kutoa shukrani zangu kwa Mungu mkuu muumba wa vyote na anaetupatia uwezo, akili na maarifa kwa ajili ya kuifanya dunia kua sehemu bora zaidi.

Baba na Mama yangu wazazi Justus Muliriye na Adelina Bissama, napenda kutoa shukrani zangu za dhati kwa wazazi wangu walionilea katika maadili mema na nikaweza kufika hapa nilipo. Wamenitunza na kunionyesha njia bora ambazo ninazitumia ili kufanikiwa. Wamenivulia pale nilipokosea. Kitabu hiki kikawe furaha kwao kwa kutambua kua walizaa mtoto wa pekee sana duniani. Mungu awabariki na kuwaongezea maisha marefu duniani wafaidi matunda ya watoto wako.

Wadogo zangu Francis Yustus, Eva Yustus, Evodia Yustus, Sophia Yustus na Charles Yustus kwa kuniombea mimi kufanikisha hiki nilichokifanya.

TABLE OF CONTENTS

Contents

UTENGENGENEZAJI WA BIDHAA ZA VIWANDANI	1
MAWASILIANO	2
HATI MILIKI	4
SHUKRANI:.....	5
TABLE OF CONTENTS	6
UTANGULIZI.....	8
SURA YA KWANZA	9
DHANA YA UJASIRIAMALI	9
SURA YA PILI	13
MRADI WA KUTENGENEZA CHAKI.....	13
MAKADILIO YA GHARAMA ZA UANZISHAJI NA FAIDA YAKE	18
SURA YA TATU	23
SABUNI YA MCHE (BAR SOAP)	23
JINSI YA KUTENGENEZA SABUNI ZA MAGADI	26
SURA YA NNE.....	28
SABUNI YA MAJI (LIQUID SOAP)	28
SURA YA TANO	30
SABUNI YA KUOSHEA VIGAE (TILES CLINER).....	30
SURA YA SABA	32
SABUNI YA UNGA (DETERGENT POWDER)	32
SURA YA NANE	35
UTENGENEZAJI WA BATIKI	35
SURA YA TISA.....	37
LEBO	37
SURA YA KUMI.....	38
MISHUMAA (CANDLE)	38
SURA YA KUMI NA MOJA	40
HAIR SHAMPOO	40

SURA YA KUMI NA MBILI.....	41
JAM (FRUIT)	41
SURA YA KUMI NA TATU	42
UTENGENEZAJI MAFUTA YA MGANDO	42
SURA YA KUMI NA NNE.....	43
TAMBI ZA DENGU	43
SURA YA KUMI NA TANO	44
CLIPS	44
SURA YA KUMI NA SITA	45
WINDOW CLEANER	45
SURA YA KUMI NA SABA	46
JINSI YA KUTENGENEZA DAWA YA KUONDOA MADOA (JIKI	46
SURA YA KUMI NA NANE.....	47
UTENGENEZAJI UNGA WA LISHE	47
SURA YA KUMI NA TISA	48
VIFAA VYA USALAMA	48
SURA YA 20.....	49
TOMATO SAUCE.	49
SURA YA 21.....	51
SEHEMU YA KUPATA MALIGHAFI	51
SURA YA 22.....	52
USAJIRI WA MRADI SERIKALINI	52
SURA YA 23.....	57
ANDIKO LA MRADI WA BIASHARA	57
SEHEMU YA KWANZA	58
SEHEMU YA PILI	59
SEHEMU YA TATU	60
SEHEMU YA NNE.....	61
SEHEMU YA TANO	63

UTANGULIZI

Taaluma ya ujasiriamali nchini Tanzania Imeanza kushika kasi zaidi miaka ya 1990 baada ya mashirika yasiyo ya kiserikali kuieneza kwa wananchi na baada ya miaka michache pia serikali ilianzisha mikakati mbalimbali katika kuhakikisha kuwa wananchi wanapata elimu ya ujasiriamali ili kuinua hali za maisha.

Elimu ya ujasiriamali ilianza kutolewa kwa njia za useminishaji, warsha na makongamano kwa wafanyabiashara wadogowadogo kama wauza mbogamboga, nguo vyakula, vinywaji, na biashara zingine ndogondogo. Taaluma hii ilipokelewa kwa upotofu nchini Tanzania kutokana na kuonekana kuwalenga wafanyabiashara wenye hali za chini. Watu wengi waliiona haina faida kwao hata mitaala ya vyuo hapa nchini haikutilia maanani taaluma ya ujasiriamali.

Ujio wa utandawazi, sayansi na teknolojia na mabadiliko ya tabia ya nchi ni kati ya sababu zilizoamusha umma wa watanzania wasomi kwa wasio soma, masikini kwa matajiri na kuiona taaluma ya ujasiriamali kwa jicho pembuzi na yakinifu kuwa ni zaidi ya wafanyabiashara wadogo.

Hivi leo vijana wengi wasomi kwa wasiosoma wanabuni,kuanzisha na kuendesha vitega uchumi mbalimbali vikubwa kwa vidogo.Pia wengine wamediriki hata kukimbia kazi za kuajiriwa ili waingie kwenye ujasiriamali ambao umeonekana kuwa na mafanikio makubwa nchini Tanzania kutokana na nchi hii kujaa fursa mbalimbali za uwekezali mitaji zinazokuza biashara na uchumi kwa ujumla.

Kitabu hiki kinaibua na kuchokonoa hisia kali zenye kuleta mapinduzi ya kifikra juu ya dhana nzima ya ujasiriamali kwa vijana na wazee bila kuangalia viwango vya mitaji yao, elimu na mazingira wanayoishi.

Katika kitabu hiki mjasiriamali anayeanza na anayeendelea atajifunza mambo mengi ikiwa pamoja na dhana ya ujasiriamali utafiti wa kijasiriamali,huduma za ukuzaji biashara,uendeshaji miradi,utunzaji wa kumbukumbu za biashara,mifano ya wajasiriamali nchini ,mipango kazi ya miradi ,huduma kwa wateja n.k.

Kitabu hiki cha Elimu ya Ujasiriamali ni cha pekee na cha aina yake nchini Tanzania.Kitabu hiki ni dfa ya mafanikio kwa watafta maendeleo kote nchini iwapo kitatumiwa vizuri na mtu, watu au taasisi fulani. Tafti mbalimbali zimefanyika juu ya maudhui mbalimbali yaliyomo katika kitabu hiki.

SURA YA KWANZA

DHANA YA UJASIRIAMALI **(THE CONCEPT OF ENTREPRENEURSHIP)**

Dhana ya ujasiriamali imeanza kuchipuka zaidi Kama taaluma inayojipambanua miaka ya 1940. Somo la ujasiriamali lilitambulishwa rasmi katika mitaala ya uchumi yachuo kikuu cha Harvard, taaluma hii hatimaye ilianza kuenea kote duniani.

Kufikia miaka ya 1980 baadhi ya nchi za kiafrika zilikuwa zimeanza kujifunza somo la ujasiriamali kama nyenzo ya ukuzaji wa uchumi wa mtu mmoja mmoja na vikundi. Hivi leo dhana ya ujasiriamali inazidi kupanuka kila siku ikihubiriwa na viongozi wa dini serikali na mashirika yasiyo ya kiserikali yanayotoa miongozo ya kukuza uchumi.

Hivyo UJASIRIAMALI ni mchakato wa kuibua fikra za kibunifu na kuanzisha miradi yenye mbinu na mikakati mipya ya uzalishaji mali na uendeshaji. Ujasiriamali ni mawazo bunifu ya uendeshaji biashara kwa njia mpya zilizobuniwa kutokana na udhaifu uliopo katika zile za awali hali kadhalika ujasiriamali huja na ugunduzi wa mradi au mikakati katika mazingira yaliyopo.

MJASIRIAMALI (AN ENTREPRENEUR)

Ni mtu yeyote anayebuni, kuanzisha na kuendeleza miradi kwanjia za pekee katika uzalishaji. Aidha mjasiriamali anaweza kuwa mtu yeyote anayetoa mwongozo wa kuendesha mradi kwa mtu au watu wengine.

Uchumi ni mfumo wa mapato na matumizi ya watu katika jamii au nchi kwa ujumla. Biashara ni ununuzi na uuzaji wa bidhaa au huduma fulaniyenyea lengo la kupata faida.

Ujasiriamali ni hali ya uwekezaji mtaji katika biashara bila hofu ya kupata hasara. Kwa kutumia fafanuzi hizo fupi ni dhahili kuwa ujasiriamali ni kitendo cha kuweka maarifa yenye kiwango cha juu zaidi katika biashara fulani au huduma na kuiendesha kwa njia za kibunifu kuimalisha uzalishaji wenya tija.

SIFA BAINIFU ZA MJASIRIAMALI

(a) Kujitoa mhanga

Mjasiriamali lazima ajitoe mhanga kupambana na vikwazo, majanga na watu wenye lengo la kumkatisha tamaa. Pia ajitoe mhanga kuuweka mtaji wake bila hofu ya kupoteza na hata akipoteza aweke tena na tena na tena bila kukata tamaa (A risk taker).

(b) Mvumbuzi na mgunduzi (creative and innovative)

Schumpeter alisema, "...li mtu aitwe mjasiriamali anatakiwa kuvumbua au kungundua mradi ambao katika mazingira yake haupo au upo lakini autafutie maboresho yatakayouonesha mradi wake kuwa ni wa kipekee katika uzalishaji bidhaa.

(c) Mvumilivu

Mjasiriamali inampasa kuwa mvumilivu katika mradi wake. Ajenge uvumilivu katika kusaka malighafi, masoko pia kupambana na matatizo katika mradi wake.

(d) Mtumiaji mzuri wa fursa

Fursa za kijasiriamali zipo nyingi sana kulingana na mazingira alipo mjasiriamali, hivyo mjasiriamali hana budi kuzitumia.

(e) Anatakiwa awe mtu wa kujituma

Kujituma kunaenda sambamba na uchapakazi (hardworking) ili kuleta mafanikio.

(f) Mtunza kumbukumbu

Mjasiriamali anayetunza kumbukumbu za mradi wake anaweza kupanga malengo mazurikwa kuangalia alikotoka.

(g) Kujiamini (self confidence)

Mjasiriamali anatakiwa kujisimamia katika fikra zake, malengo na hata kufanya maamuzi magumu bila hofu ya hasara au kusemwa vibaya na watu.

Je mjasiriamali huzaliwa au hutengenezwa? Ni hoja ambayo imekuwa ikisumbua watu wengi katika mijadala. Baadhi huamini kuwa mjasiriamali huzaliwa na kipaji cha kubuni, kuanzisha na kustawisha miradi. Hawa hutumia mifano ya watu waliofanikiwa kibiashara bila kufundishwa au makabila fulani yanayoendesha blashara tangu zama za kale. Wengine hutumia kigezo cha mazingira ambayo mjasiriamali huzaliwa, mazingira yanayompa fursa ya kujifunza mbinu za ubunifu na uendeshaji miradi. Ukweli ni kwamba mazingira anayoyakuta mjasiriamali huyu pamoja na vipaji vyake baada ya kuzaliwa ndiyo yatakayo muongoza katika kubuni, kuanzisha na kuendeleza miradi.

Mjasiriamali wa kuzaliwa au kujifundishwa hana budi kujifunza juu ya uwepo wa fursa, uendeshaji, sera na kanuni za mazingira ya nchi husika.

KUMBUKA: Wajasiriamali huifuata fursa badala ya fursa kuingojea ije. Wanaoifuta na kuivumbua hupata faida nyingi zaidi na wale ambao husubiri fursa ivumbuliwe ndipo waige huambulia faida kidogo na mara nyingi huwa ni hasara.

Hivyo utafiti wa kijasiriamali huanza na uhitaji,soko,chanzo cha bidhaa, unafuu wa manunuzi, ubora, uhalali na uhakika.Haya huweza kuifanya biashara au mradi wako kustawi vizuri.

UTAFITI WA KIJASIRIAMALI

Zipo tafiti kadhaa katika taaluma ya kijasiriamali ambazo zimekuwa zikifanyika, zinafanyika na zitaendelea kufanyika kulingana na mabadiliko ya uzalishaji na ushindani wa kimasoko

(a) Utafiti wa mahitaji

Mjasiriamalia kabla hajaanza biashara, mradi au kutoa huduma aifikiriayo anatakiwa kutafiti. Je jamii hiyo ina uhitaji wa biashara hiyo? Je wangapi wanatoa huduma kama hiyo na kwa mtindo gani? Je unazo mbinu za ushindani dhidi yao? Na utafiti wa uhitaji ni muhimu sana kabla ya kuanza hatua yeyote.

Damalisa (28) wa Namanye Nkasi Mkoani Katavi kabla hajafungua mradi wake wa usindikaji viatu vya kina mama alitafiti na kuona kuwa wanawake wengi wa Namanye hasa kina dada wanapenda viatu vilivyotengenezwa kwa njia za kiasili.

(b) Utafiti wa masoko

Soko la bidhaa au huduma sio lazima liwepo mahala ambapo mjasiriamali analshi.Mfano soko la asali ya Tabora linaweza kuwa nje ya mkoa huo.

Hivyo mjasiriamali kupitia utafiti wamasoko imara unaweza kumpatia ushindi mkubwa wa kukuza na kupanua mradi wake. Mbinu kadhaa za kujilmarisha katika soko lako ulilolivumbua ni pamoja na;

(i) Bei yako iwe ya kati hata kama huna mshindani kwani kitendo cha kupandisha ní kujikaribishia washindani.

(ii) Chunguza zaidi ubora wa bidhaa yako kabla ya kuiweka mbele ya mteja.

(iii) Lugha na kauli nzuri kwa wateja wako. Epuka lugha za maringona ulalamishi jitahidi kumjali mteja wako tena ikiwezekana umbembeze hata kama utafanya biashara yenye faida ndogo.Faida yako pale itakuwa kutangazwa vizuri kwa wengine kupitia mteja mmoja.

(iv) Usafi huanzla eneo la kutolea huduma yako, usafi binafsi (mwili na mavazi), usafi wa bidhaa au huduma utoayo. Mfano, Maabara yako inatakiwa kuwa katika hali ya usafi kuanzia mtoa huduma, vyombo, viti na hata muonekano wa jengo uwe mzuri ili kumpa imani na mvuto mteja wako.Halikadhalika kwa watoa huduma za vyakula na vinywaji.

(v) Baadhi ya wauza maziwa Tanzania hawazingatii kanuni za usafi kuanzia miili yao, mavazi, vyombo na mazingira kwa jumla ndiyo maanahusitishiwa mikataba yao ya

kusambaza maziwa anapotokea mwingine anayejali usafi. Wateja wengine hulazimika kuyachemsha maziwa usiku kucha kabla ya kuyatumia kwa kuhofia magonjwa.

(c) Utafiti juu ya chanzo cha bidhaa au malighafi

Kabla ya kuanza kutoa huduma au bidhaa kwa wateja ambao uliwafanyia utafiti fikria.

(i) Je chanzo cha malighafi ni halali?

(ii) Bei zake ni nzuri na uhakika?

(ii) Je vipi sera ya serikali kuhusu bidhaa hiyo?

Maswali hayo na mengine kama utapata majibu mazuri katika utafiti wako bila shaka biashara yako itakuwa nzuri.

SURA YA PILI

MRADI WA KUTENGENEZA CHAKI

Utengenezaji wa chaki ni moja ya mradi wa siri sana ambao ni mgodi unaweza kukupatia faida kubwa sana na ukasahau shida zote ulizowahi kupata katika maisha yako.

Kutokana na mradi huu ambao unafanyika kwa gharama za chini sana kutojulikana na watu wengi hapa Tanzania imekuwa ni mradi mzuri sana kuliko biashara yoyote ile hapa Tanzania kwa sababu miradi mingi mikubwa inahitaji mtaji mkubwa sana.

Mradi wa kutengeneza chaki ni mradi ambao unaweza ukaufanya kwa kutumia mtaji mdogo sana hapa Tanzania kuliko biashara yoyote ile unayoifikiria kuifanya.

Hapa tunakupa taarifa na maarifa madogo unayoweza kuyatumia kutengeneza chaki hizi zinazotumika katika shule mbalimbali hapa Tanzania ili ufanye biashara hii kwa faida kubwa sana na uifanye kuwa mkombozi wa maisha yako kiuchumi na wale wanaokuzunguka.

Katika kitabu hiki utafundishwa mambo mengi yatakayokusadia wewe unayetaka kuanza mradi huu, utafundishwa kwa njia rahisi sana zitakazo kufanya uweze kufanya mradi wako huu bila wasiwasi kabisa.

Utengenezaji huu wa chaki hauhitaji ujuzi mkubwa wala hauhitaji uende shule ukapate degree juu ya biashara hii, kila mtu anaweza akafanya hii kazi hata kama hujawahi kukanyaga darasani hata siku moja. Mradi huu unaweza ukafanyika sehemu yoyote ile hata vijijini kwa sababu hauhitaji umeme wala ujenzi wa kiwanda, ni wewe tu kuwa na nafasi nyumbani kwako, na kitu kikubwa ni kwamaba mradi huu hauna RISK, hii ni kwa sababu ni bidhaa isiyooza kama mlimaji wa nyanya. Ukilima nyanya uwezekano wa kupata hasara ni mkubwa sana kuliko mtu anayetengeneza chaki, mtaji unaoweza kuutumia kulima nyanya unaweza kuutumia kuanzisha kiwanda kidogo cha kutengeneza chaki nyumbani kwako.

Kitabu hiki kitakuelezea kiutalaamu jinsi ya kuanzisha kampuni ya utengenezaji wa chaki, na kama unatamani kujua na unatamani kumiliki kiwanda cha chaki kitabu hiki ni msaada mkubwa kwako.

1. Kwanza, fanya utafiti wa soko.

Biashara yoyote hapa Tanzania na hata nchi nyingine duniani, haiwezi kustawi kama hamna soko aya bidhaa hizo.

Inabidi uangalie kama kuna soko ambalo linaweza kukufanya uendelee kuwepo sokoni siku zote. Na kwa hapa Tanzania nakuhakikishia soko lipo la kutosha kwa

sababu kuna shule nyingi sana na hasa uanzishwaji wa shule hizi za kata umefanya soko la chaki kuwa kubwa sana kwa sababu matumizi yake yameongezeka mara dufu, na makampuni yanayosupply bidhaa hii ni machache kuweza kuhudumia shule zote hapa Tanzania.

Wewe utakuwa shahidi, ni chaki za aina ngapi umeshawahi kuona sokoni, ni chache sana, sasa unaweza ukawa miongoni mwao na ukafanya vizuri sana. Katika kitabu hiki tutakufundisha jinsi ya kupata masoko na jinsi ya kuwafanya wateja wako waendele kuwa wateja wako siku zote.

2. **Andika mpango mradi (business plan)**

Hii ni hatua ya kwanza kabisa kufanya unapoanza biashara yako, kwa kuandaa mpango mradi wako utakufanya ujue **malengo yako, soko lako, bajeti yako, soko lako na hata washindani wako wakoje n.k.**

Mpango mradi wako unakupa wewe maono zaidi katika biashara yako ka kukufanya uweke juhudi zaidi katika biashara yako na hatimaye ufikie mafanikio yale uliyoyatarajia.

3. **Chanzo cha mtaji (source of fund)**

Hatua inayofuata ni kujua chanzo chako cha mtaji wa kuanzisha mradi huu wa chaki na kuuendesha vizuri. Kama huwezi kujitosheleza kipesa na unahitaji kufanya mradi huu basi usisite kuomba msaada katika taasisi za kifedha ili wakufadhili na utarudisha kwa sababu biashara hii ni ya uhakika. Pia unaweza kuangalia ni ndugu gani anaweza kukufadhili katika mradi huu na wakusaidie kuanzisha mradi huu.

Katika mradi huu utahitaji fedha kwa ajili ya kununua eneo la kufanyia kazi hii kama nyumbani kwako pamebana, pia utahitaji fedha kununua vifaa muhimu na malighafi za kutengeneza chaki hizo. Hata baada ya kuanza utahitaji pesa kuendesha biashara yako mpaka pale utakapoanza kupata faida.

Kumbuka kutangaza biashara yako ina gharama pia, lakini katika kitabu hiki tutakufundisha jinsi ya kutangaza biashara yako bila gharama kubwa kama ile ya kupeleka tangazo lako kwenye vyombo vya habari.

4. **Jitolee kufanya kazi katika kiwanda cha chaki bure.**

Kama wewe unaaza kufanya mradi huu, ni bora uanze kwa kujitolea bure kabisa kwenye viwanda vinavyotengeneza chaki hapa Tanzania ambapo viwanda hivyo si vingi sana, na kama vipo basi havizidi viwili au vitatu. Kuna kimoja kipo SIMIYU, unaweza ukaenda kuangalia wanafanya nini na hatimaye ukajifunza kwa ufanisi zaidi.

Lakini kitabu hiki kitakuelekeza jinsi ya kutengeneza chcki hizi bila hata ya kuhangaika

kwenda kwenye viwanda vingine na ukafanya vizuri sana.

5. **Rasimisha biashara yako**

Kwa kuwa tayari una mpango mradi wako, sasa unaweza ukafanya utaratibu wa kurasimisha biashara yako ili iwe kisheria. Amua ni jina gani unataka kuiita biashara yako au mradi wako. Kwa mfano; P&B chalk production co, Quality chalk co, au NEEMA chalks. n.k

Muone mmwanasheria akusaidie ni jinsi gani ya kuandaa document za umiliki wa kampuni yako au mradi wako. Process hii inachukua kuanzia miezi miwili au chini ya hapo kama utafatilia kwa ukaribu zaidi.

6. **Tafuta eneo zuri**

Baada ya kufanya yote hayo, itakubidi utafute eneo zuri la kufanyia biashara hii, eneo zuri za kufanyia kazi hii ni sehemu za mjini ambako kuna urahisi wa kupata masoko na materials ya kutumia kutengenezea chaki hizo. Sehemu za mjini ndiko kuna shule nyingi zaidi kuliko vijijini na watumiaji wengine wa chaki kama mafundi nguo n.k lakini hata vijijini pia kuna shule nyingi sana hasahasa hapa Tanzania kuna shule nyingi sana za msingi na sekondari, kwa hiyo ni biashara nzuri pia kufanya vijijini na sio mijini tu.

7. **Andaa vifaa muhimu.**

Baada ya kufanya yote hayo hapo juu, cha unachotakiwa ni kuandaa vifaa muhimu vinavyohitajika katika kutengeneza chaki. Vifaa hivyo vinapatikana nje ya nchi na hata ndani ya nchi yetu hii ya Tanzania vinapatikana kwa wingi sana siku hizi. Vifaa hivyo vinaweza kupatikana katika maduka ya ujenzi, popote pale ulipo, wilayani na hata mikoani.

Vifaa hivyo ni kama;

- ☐ **CHALK MOULD**
- ☐ **SCRAPERS**
- ☐ **PAINT BRUSHES**
- ☐ **DRYER**
- ☐ **HAND GLOVES**
- ☐ **PACKAGING MATERIALS kama branded cartons, and small boxes.**

8. **Tafuta wasambazaji wa malighafi za chaki.**

Chaki ni malighafi ambayo inatengenezwa kwa malighafi rahisi sana na malighafi hizo zinapatikana kirahisi pia.

Malighafi hizo ni kama;

□ **PLASTER OF PARIS (P.O.P)**

Hii ni malighafi muhimu sana, na ndio malighafi kubwa inayotakiwa kwa kiwango kikubwa sana katika utengenezaji

wa chaki hizo tunazozitungumzia. Kitaalamu au kisayansi zinaitwa “**Calcium carbonate**”. Hii inatengeneza uji mzito na kukauka kwa haraka sana pale inapochanganywa na maji. Mbali na kutengeneza chaki, inatumika hospitalini kutengeneza muhogo (Kiswahili cha mtaani) kuzunguka mguu au mkono uliovunjika.

□ **MAFUTA YA KUPIKIA (mafuta ya kupikia)**

Mafuta ya kupikia yanatumika kulainishia katika uzalishaji wa chaki. Mara nyingi hutumika kwa kuchanganya na mafuta ya taa ambayo huwa inatumika kulainishia matundu yanayopatikana kwenye mashine ya kutengeneza chaki (chalk moulds).

□ **RANGI (colour) – optional**

Rangi hii kitaalamu inaitwa ultramarine blue ambayo itakupa rangi ya chaki unayohitaji.

□ **MAJI SAFI (clean water)**

Maji yanatumika kuchanganyia malighafi ili kutengeneza chaki. Maji yanafanya plaster of paris kutengeneza uji mzito ambao utamwaga kwenye mashine ya kutengeneza chaki na uji ule kuganda mara moja kutengeneza stick za chaki ngumu.

9. Mashine ya kutengeneza chaki.

Mashine hii ni nyenzo rahisi sana ambayo imetengenezwa mahususi kwa ajili ya kutengeneza umbo sahihi la chaki. Katika mashine hiyo kuna matundu ambayo yanalingana na umbo la chaki ambapo uji uliotengenezwa kwa kuchanganya maji na plaster of paris (p.o.p) humwagwa na baada ya muda kidogo kutoa chaki zilizo ngumu na kwenda kuanika juani ili zikauke na hatimaye kufunga kwenye mabox na kupeleka sokoni.

BEI 2,800,000/-

BEI 1,750,000/-

CHALK MOULD 100 CAVITIES

-Mashine hii ina matundu 100.
-Ina uwezo wa kuzalisha piece 10,000 kwa siku, sawa na box 100 za chaki.

BEI;
280,000/-

CHALK MOULDING MACHINE 200 CAVITIES

-Mashine hii ina matundu 200.
-Ina uwezo wa kuzalisha piece 20,000 kwa siku, sawa na box 200 za chaki.

BEI;
450,000/-

10. Ajiri wasaidizi sahihi.

Kwa kuajiri wasaidizi sahihi na makini itakusaidia mradi wako wa uzalishaji wa chaki kwenda vizuri sana bila hata tatizo lolote. Inabidi utafute watu makini ili wasije wakakuharibia kazi yako ya uzalishaji, kumbuka inabidi utengeneze mfumo ambao watu wengi au wateja wako watakuamini na kupenda bidhaa yako, ukifanya ilimradi basi utapotea wateja wako na kampuni yako itakufa kabisa na hutaweza kuinuka kabisa, kwa sababu kurudisha imani ya watu itakugharimu sana.

11. Tengeneza mfumo mzuri wa marketing.

Mwisho unatakiwa utengeneze mfumo wa kutangaza biashara yako bila kutumia nguvu san alakini utengeneze wateja wa kudumu. Kwa sababu kuna ushindani, basi inabidi uwe mbunifu sana katika biashara yako; kwa mfano; kama mko watu wawili mnatengeneza bidhaa moja, jitahidi uwe tofauti hata kama mnatengeneza bidhaa inayofanana. Wewe katika katoni moja ya chaki zako, gharamia kuweka vitu vingine nadani ya katoni yako, unaweza kuweka kalamu za blue au nyekundu; hii itafanya shule nyingi kununua kwako kwa sababu kuna kitu cha ziada umeweka ambacho kinatumika na shule zao, walimu wataweza kutumia chaki hizo kufanyia vitu vingine kama kusahihishia n.k, sio chaki tu, unaweza kuchapisha kalenda ukaweka katika katoni zako, hii itwafanya wapende kununua bidhaa zako, na watakutangaza sana bila yaw ewe kutumia nguvu na hatimaye utaweza kuuza sana kuliko mshindani wako.

**MAKADILIO YA GHARAMA ZA UANZISHAJI NA FAIDA YA
UTENGENEZAJI NA UUZAJI WA CHAKI.**

✓ **Mashine inauzwa** **2,100,000/-**

Mashine hii ina matundu ya chaki 400.

Kwa siku inaweza kuzalisha chaki 19,200 pcs sawa na carton 6-7

✓ **Raw material**

- ☐ Plaster of paris (P.O.P)- mfuko wa kg 50 unauzwa 50,000/-
- ☐ 200 empty boxes @ 240/- = 48,000/-
- ☐ 7 cartons (boxes) @ 2000/- = 14,000/-
- ☐ 1 litre ya cooking oil = 2200/-

Total: 64,200/-

Note: Quantities

- ☐ 1kg of materials = 400 sticks of chalks.
  - ☐ 1 packet of chalk = 100 sticks of chalk.
  - ☐ 1 carton of chalk = 30 packets of chalk.
  - ☐ 1 packet of quality chalk mashuleni costs 3000 – 5000/-Rejareja mtaani 2500/-
- Jumla mtaani 1900/-

MAKADIRIO YA MAPATO KWA SIKU.

- ☐ Cost ya uuzalishaji kwa carton 7 = 64,200/-
  - ☐ Nguvu kazi (labour charge) = 10,000/-
  - ☐ Transport = 5,000/-
- Total: 79,200/=**

MAUZO

- **Mauzo mashuleni ambapo utakuwa unafata pesa kila mwisho wa mwezi kwani shule zinapata pesa kila mwezi;**

Box moja linauzwa $3000/= \times 30$ (1catton) = $90,000/=$

$$90,000/= \times 7 \text{ cartons} = 630,000/-\text{Ukitoa}$$

$$\text{matumizi} = 630,000 - 79,200 = 550,800/=$$

Kwa hiyo faida ya kuuzia mashule na ukawa unafata kwa mwezi, utatengeneza wastani wa **Sh. 550,800/=** ya faida kwa kila siku.

(kumbuka hiyo ni bei ya carton 7 tu za chaki)

ukiweza kuzalisha carton 100 na ukasambaza kwenye shule 100 kwa wastani wa carton moja kila shule utatengeneza wastani wa **Sh.**

$$550,000/- \times 14 = 7,711,200/= \text{ kwa mwezi mmoja tu.}$$

- **Tuzungumzie kipato utakachopata kwa kuuza reja reja. Box 1 = $2500/= \times 30$ (1 caton) = $75,000/=$**

$$\text{Kwa carton 7} = 75,000 \times 7 = 525,000/=$$

$$\text{Ukitoa matumizi} = 525,000 - 79,200 = 445,800/=$$

Kwa kuuza reja reja kwa carton 7 utapata jumla ya **Sh. 445,800/=**

$$\text{Kwa carton 100 utatengeneza } 445,800 \times 14 = 6,241,200/=$$

- **Tuzungumze kipato utakachopata Kwa kuuza Kwa jumla. Box 1 = $1900/= \times 30$ (1 carton) = $57,000/=$**

$$\text{Kwa carton 7} = 57,000 \times 7 = 399,000/=$$

$$\text{Ukitoa matumizi} = 399,000 - 79,200 = 319,800/=$$

Kwa kuuza rejareja kwa carton 7 utapata jumla ya **Sh. 319,800/=**

$$\text{Kwa carton 100 utatengeneza } 319,800 \times 14 = 4,477,200/=$$

MUHIMU: kama wewe ni mfanya kazi;

- ☐ unapokuwa unaenda kazini, utaacha uzalishaji unaendelea nyumbani kwako, utakuwa huna hofu ya kuibiwa kwa sababu unajua ni chaki kiasi gani zinazotoka ndani ya kilo moja ya material.
- ☐ Material yote yanapatikana sehemu yoyote ulipo.
- ☐ Soko liko wazi. Unaweza kusambaza moja kwa moja mashuleni au kwa jumla kwenye maduka ya stationary
- ☐ Hakuna uwezekano wa kupoteza, kwani chaki ni bidhaa inayohitajika na shule kila siku.
- ☐ Mashine haihitaji marekebisho (service) unaweza ukatumia kwa miaka zaidi ya 20.

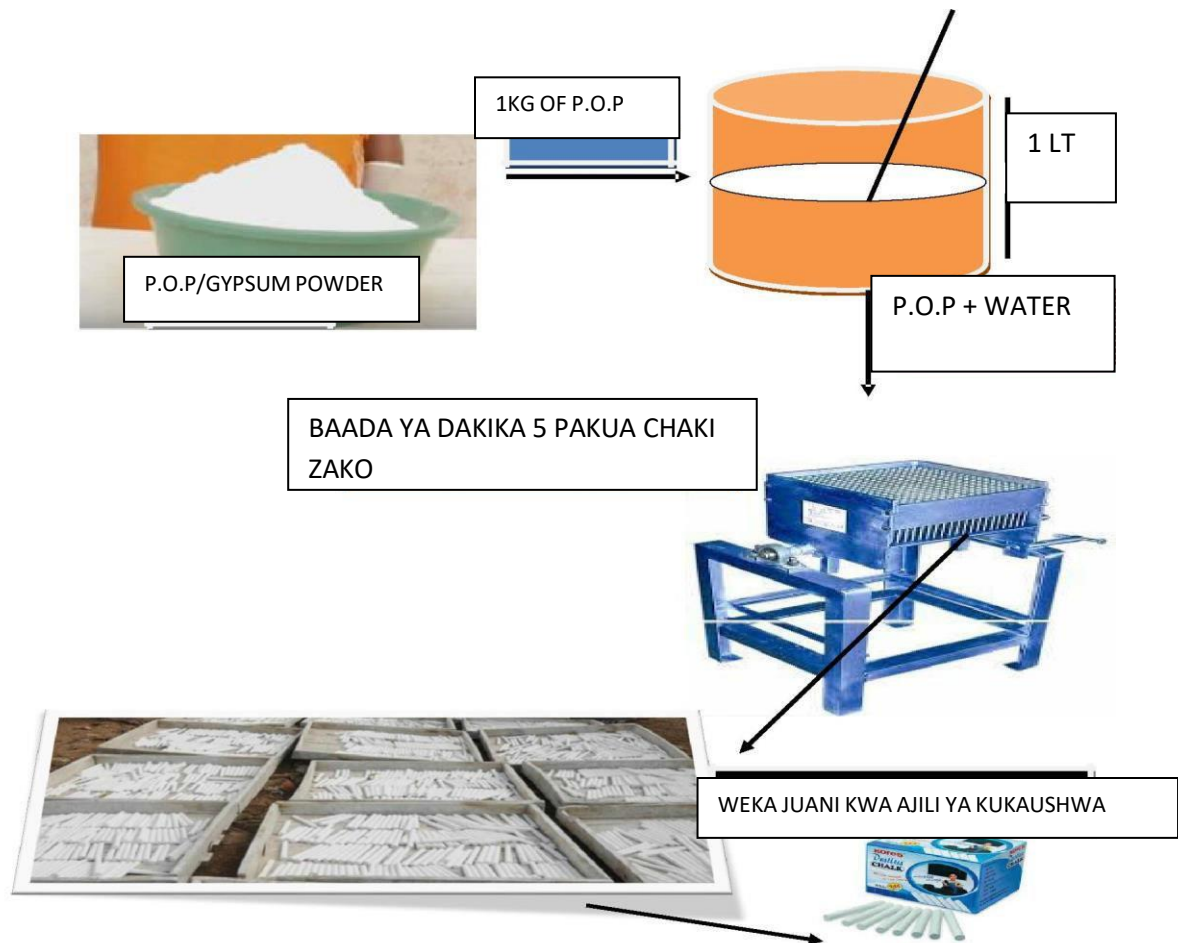
HEBU JIULIZE;

- ☐ Huu mradi hauwezi kukutajirisha kwa muda mfupi sana? Hauwezi kutatua matatizo yako wewe, mke wako, watoto wako, wazazi wako au hata jamii inayokuzunguka kwa kutoa misaada? Unaweza ukaajiri ndugu zako ambao wamemaliza vyuo hawana ajira, au hata wale ambao hawakupata bahati ya kusoma na wao wakupata ajira? Ni muda wa kufanya mradi huu ili uwaajiri ndugu zako ili wajitegemee kuliko kuwafanya wakutegemee kila siku.

“What are you waiting for? This is the right time to fire your boss. A great opportunity to kick poverty out of your home”

JINSI YA KUTENGENEZA CHAKI NYUMBANI KWAKO

Kwa kutumia mashine yenye matundu 400 unatakiwa kutumia **kg 1 ya unga wa P.O.P** (plaster of Paris) na kuchanganya na maji **Lita 1-2**, hakikisha mchanganyiko wako sio mzito sana na usiwe mwepesi sana. Kwa kufanya hivyo utaweza kupata chaki zenye ubora wa hali ya juu.

Baada ya siku mbili chaki zako zitakuwa zimekauka tayari kwa kufanyiwa packaging na kwenda sokoni.

Hakikisha umebrand bidhaa yako ili uendane na ushindani katika biashara.

Baada ya hapo nikutakie utekelezaji mwema wa madi huu.

MUHIMU:

- ☐ Kwa mahitaji ya mashine unaweza kuwasiliana nami moja kwa moja kwa namba +255(0)754745798 au +255(0)657128567 ili niweze kukupatia mashine kwa bei nafuu sana. Kwa mtu aliyenunua kitabu hiki anapunguziwa gharama za mashine kwa **20%**, badala ya kulipia **2,000,000/-** atalipia sh. **1,600,000/-** tu kwa mashine ndogo, nasisitiza hii ni ofa ya walionunua kitabu hiki tu na wengine watalipia gharama yote kama ilivyo ya Tsh. **2,000,000/-** . Lakini pia kuna mashine ndogo zaidi inauzwa Tsh. 750,000/- , 800,000/- na 850,000/- yenye matundu 300, 400, na 500.
- ☐ Materials yanapatikana katika maduka ya ujenzi (ulizia **PLASTER OF PARIS** au **P.O.P**) na kama hawana ulizia **Unga wa Gypsum** wa kutengenezea mikanda ya gypsum bord za nyumba, hii inafaa pia kwani ina uwezo wa kuganda na kutengeneza chaki zenye ubora wa hali ya juu.
- ☐ Packaging ya **MABOX** utayapata katika viwanda vinavyotengeneza bidhaa hiyo. Kwa wale watakaohitaji box za kufungia bidhaa yako wasiliana nami nitakusaidia kupata box kwa bei nafuu kabisa na kukutumia popote ulipo Tanzania

ASANTE KWA KUNIAMINI.

Ni mimi mpenda maendeleo yako,

PIUS JUSTUS MULIRIYE

0754745798

0657128567

piusjustus28@gmail.com

SURA YA TATU

SABUNI YA MCHE (BAR SOAP)

Sabuni hii ina historia ndefu. Imevumbuliwa kama miaka 500 iliyopita na wahindi au wachina. Africa ilifika kama miaka mia moja (100) iliyopita. Sabuni hii hutumika kwa kufulia na kuogea, kuoshea vyombo n.k

Sabuni hii ina soko hapa Tanzania kwa 100% kwa sababu ni hitaji la kila siku katika jamii. Sabuni hii hutengenezwa kwa kutumia malighafi kuu nne;

- ☐ Mafuta
- ☐ Maji – yasiyo na chumvi
- ☐ Caustic soda
- ☐ Sodiumsilget

KAZI YA CAUSTIC SODA NI:

- ☐ Kuyaunganisha mafuta na maji kuwa kitu kimoja
- ☐ Kuifanya sabuni igande
- ☐ Husababisha povu kutokea
- ☐ Kutoa uchafu kwenye nguo

AINA YA MAFUTA YANAYOTUMIKA KUTENGENEZA SABUNI

Ni mafuta yale yenye tabia ya kuganda, kama vile mafuta ya mawese, mafuta ya nazi, mafuta ya nazi, mafuta ya nyonyo, mise au mbosa na mafuta ya wanyama.

Unaweza kupata sabuni iliyobora kama utatumia malighafi hizi kwa kipimo sahihi. Unashauriwa kuongeza kemikali nyingine inayoitwa sodium silliget kwa ajili ya kuondoa muwasho wa caustic soda na kuleta umafuta kwenye sabuni yako na kuifanya iwe ngumu kuisha.

FORMULA

MAFUTA	CAUSTIC SODA	MAJI	SODIUM SILLGET	HYDROGEN PEROXIDE
Lt 1	Gm 135	350 m/s	50 gm	20m/s
Lt 3	405 gm	1.5 litres	150 gm	60m/s
Lt 10	1.35 kg	3.5 litres	500 gm	200m/s
Lt 20	2.7 kg	7 litres	1 kg	400m/s

JINSI YA KUIANDAA (CAUSTIC SODA)

Pima maji kwa kiwango unachotaka, weka ndani ya chombo cha plastic (ndoo), chukua caustic soda kwa kiwango ulichopima anza kuweka ndani ya maji kidogo kidogo huku ukikoroga kuelekea upande mmoja, koroga hadi vichanganyike utaona inatoa mvuke kisha acha ipoe kwa msaa 12 (epuka kugusa hayo maji kwa mikono) maji yatageuka na kuwa ya moto.

JINSI YA KUSAFISHA MAFUTA YA MAWESE

Chukua mafuta bandika jikoni acha yachemke mpaka yatapoanza kutoa moshi. Chukua hydrogenPeroxide kwa kipimo kinachotakiwa, anza kuweka kidogokidogo kwenye mafuta utaona yanaanza kubadilika rangi na kuwa meupe kisha pima kwa kipande cha karatasi nyeupe utaona kama yametakata kisha epua yaache yapoe kiasi cha joto la maji ya kuoga.

JINSI YA KUTENGENEZA SABUNI

Chukua sodium sillgent mimina ndani ya caustic solution polepole huku ukikoroga mpaka vichanganyikane vizuri. Chukua mchanganyiko wa vitu vitatu, caustic solution anza kumimina kwenye ndoo ya mafuta polepole kama asali huku ukikoroga kwa haraka kuelekea upande mmoja mpaka uwe uji mzito. Mimina huo uji mzito kwenye mody au box acha ipoe kwa muda wa masaa 6-8 baada ya kukauka toa kwenye mody/box kata miche yako na gonga muhuri kwenye kila mche, fungasha sabuni zako kwenye mabox tayari kwenda sokoni.

Mfano wa Box za kugandishia sabuni (SOAP MOULD)

JINSI YA KUTENGENEZA SABUNI ZA MAGADI

Hizi ni aina za sabuni ya mche inayopendwa sana na watu wengi kwa sababu inatoa povu jingi sana na inatakatisha nguo na hata vyombo pia.

Sabuni hizi asili yake ni Kigoma, huko ndiko sabuni hizi hutengenezwa kwa wingi na husambazwa mikoa mingine pia, lakini katika kitabu hiki utajifunza jinsi ya kutengeza sabuni hizo.

MAHITAJI.

- i. Mafuta aina ya MISE/MBOSA lita 20
- ii. Caustic Soda kilo 3
- iii. Maji lita 10
- iv. Rangi ya sabuni Vijiko 3
- v. Mwiko mkubwa wa kukorogea
- vi. Ndoo kubwa (diaba)
- vii. Box la kugandishia sabuni.
- viii. Uzi wa kukatia miche ya sabuni

JINSI YA KUTENGENEZA.

- a) Chukua caustic Soda kilo tatu weka katika ndoo ya lita 10

- b) Weka maji lita 10 kwenye ndoo yenye caustic soda
- c) Koroga vizuri kwa umakini, maji yatageuka na kuwa ya moto, epuka kugusa kwa mikono yako, kisha funika na uiache kwa muda wa saa 24, ili ipoe vizuri.
- d) Siku ya pili, weka mafuta yako katika ndoo kubwa/diaba, hakikisha mafuta yako yameyeyuka vizuri. Kasha chukua mchanganyiko wa Caustic soda na maji anza kumimina taratibu kwenye mafuta huku ukikoroga kuelekea upande mmoja, utaanza kuona mafuta yanaanza kuganda, endelea kukoroga mpaka utakapoona mafuta yamechanganyikana vizuri na maji yenye caustic soda.
- e) Baada ya hapo mimina uji wako kwenye boksi kwa ajili ya kugandisha, funika box hilo kwa muda wa saa 24 mpaka 48 na sabuni yako itakuwa tayari.
- f) Tumia uzi kwa ajili ya kukata sabuni yako
- g) Ili kujua jinsi ya kutumia uzi kukata miche ya sabuni yako, tafadhari angalia video ambazo zinapatikana kwenye link hii >>>> [VIDEO](#)

SURA YA NNE.

SABUNI YA MAJI (LIQUID SOAP)

Sabuni hii iko hali ya kimiminika, ni tofauti na sabuni zingine.

Matumizi yake inafaa sana kufulia nguo, kuoshea vyombo, kupigia deki pamoja na kuoshea magari n.k.

MALIGHAFI ZAKE

- ☐ Maji 20 lt
- ☐ Sles 1kg
- ☐ Sulphonic acid 1/2lt
- ☐ Industrial salt 1kg
- ☐ Cde powder vijiko 3 vya chakula
- ☐ Griceline mls 50
- ☐ Perfume 25mls (lemon)
- ☐ Rangi/colour blue gm 5

FORMULA

SLESS	SULPHONIC ACID	INDUSTRIAL SALT	CDE POWDER	GRICELINE	PERFUME	COLOUR
1kg	500gm	1kg	50gm	100gm	25mls	5gm
2kg	1kg	2kg	100gm	200gm	50mls	10gm
5kg	2.5kg	5kg	250gm	500gm	125mls	25gm

JINSI YA KUTENGENEZA

1. Ndoo tupu
2. Chukua siles weka ndani ya ndoo 1kg
3. Chukua ufacid weka ndani ya ndoo 500gm
4. Chukua chumvi weka ndani ya ndoo 1kg
5. Baada ya hapo weka huo mkorogo ndani ya ndoo.
6. Kisha changanya hizo malighafi ndani ya ndoo kwa kutumia mti hadi iwe kama tope
7. Baada ya hapo weka maji 2lts kisha anza kukoroga kuelekea upande mmoja.

8. Baada ya hapo endelea kukoroga huku ukiweka maji taratibu hadi zitimie 20lts, baada ya kutimia koroga kwa dk 10-15 kisha acha mpaka povu lipoe kabisa.
9. Baada ya povu kupoa weka griceline 50 mls, perfume 25 mls koroga kidogo kidogo.
10. Kisha weka rangi 5gm kama unapenda. Baada ya hapo sabuni yako itakuwa ipo tayari kwa matumizi ya kuuzwa.

SURA YA TANO

JINSI YA KUTENGENEZA SABUNI YA MAJI YA KUOGEA (SHOWER JELLY)

SHOWER JELLY, ni aina ya sabuni ya maji ambayo kazi yake kubwa ni kuogea. Sabuni hii ni mahususi kwa ngozi aina zote, na inapotumiwa huacha mwili ukiwa na harufu nzuri kabisa. Katika somo la leo utajifunza jinsi ya kutengeneza aina hii ya sabuni ukiwa nyumbani kwako na utapata matokeo mazuri kabisa.

Sabuni hii unaweza kufanya kwa ajili ya matumizi yako nyumbani au kwa ajili ya biashara.

Kabla ya kuanza kutengeneza kwanza tuangalie tahadhari za kuchukua.

- Usigusanishe materials (chemicals) na ngozi au katika macho.
- Weka chemicals zote mbali na watoto.
- Usionje chemicals kwa ulimi wako.

Zifuatazo ni aina za chemicals zitakazotumika kutengenezea **SHOWER JELLY**

- Nitrosol
- Sodium tripolyphosphate (STTP)
- Sodium bicarbonate
- Sodium Lauryl Sulphate (SLS)
- Chloroxylonol
- Tarpinol
- Glycol
- Vitamin E
- Colour
- Perfume
- Caustic soda
- Formaline or sodium Benzoate

Kiasi cha materials cha kutengenezea lita 10 za shower jelly.

i.	Nitrosol	60g
ii.	Sodium tripolyphosphate (STTP)	100g
iii.	Sodium bicarbonate	100g
iv.	Sodium Lauryl Sulphate (SLS)	200g
v.	Chloroxylonol	25ml
vi.	Tarpinol	25ml
vii.	Glycol	25ml
viii.	Vitamin E	50ml
ix.	Colour	tea spoon
x.	Perfume	40ml
xi.	Caustic soda	05g
xii.	Formaline or sodium Benzoate	

HATUA ZA KUTENGENEZA

- i.** Weka kiasi cha maji kwenye ndoo
- ii.** Weka **NITROSOL (60g)** mpaka iyeyuke kwenye maji
- iii.** Yeyusha **STTP (100g)** kwenye maji (pembeni kwenye bakuli) kasha weka kwenye ndoo ya mchanganyiko, changanya vizuri.
- iv.** Yeyusha **SODIUM BICARBONATE (100g)** pembeni kasha changanya na mchanganyiko na koroga ichanganyikane vizuri.
- v.** Yeyusha **SLS (200g)** pembeni kisha changanya kwenye mchanganyiko kwenye ndoo na changanya vizuri.
- vi.** Yeyusha **CAUSTIC SODA (05g)** kisha changanya kwenye mchanganyiko na koroga vizuri.
- vii.** Weka **VITAMIN E (50ml)** kwenye mchanganyiko
- viii.** Weka **GLYCOL (25ml)** kwenye mchanganyiko.
- ix.** Weka **CHOROXYLENOL (25ml)** kisha koroga.
- x.** Weka **TARPINOL (25ml)** kisha koroga.
- xi.** Weka **RANGI (tea spoon)**
- xii.** Weka **PERFUME** kisha koroga kwa muda vichanganyikane vizuri.
- xiii.** Weka Preservative (**FORMALINE or SODIUM BENZOATE**)
- xiv.** Baada ya hapo sabuni itakuwa tayari, weka kwenye **VIFUNGASHIO**.

SURA YA SITA

SABUNI YA KUOSHEA VIGAE (TILES CLINER)

Tiles cliner ni dawa ya kusafisha marumaru, masinki ya choo nay a kunawia. Hutengenezwa kwa kutumia malighafi zifuatazo.

- i. Maji lita 20
- ii. Hydrokloliki aside 1.5lt
- iii. Siles 500gm

JINSI YA KUTENGENEZA

1. Pima maji 20lts weka kwenye diaba
2. Weka siles 500gm anza kukoroga kuelekea upande mmoja
3. Weka Hydrokololic aside polepole koroga baada ya hapo itakuwa tayari weka kwenye vifungashio.

Disfectant ni dawa maalum ianyoua vijidudu vya magonjwa vinavyopatikana maeneo ya chooni, bafuni, kwenye karo, masinki na kwenye mifereji ya maji machafu. Dawa hii imebuniwa mahususi kwa kupambana na uchafu huo hivyo hata malighafi zake zimedhibitishwa ubora wa bidhaa yenyewe.

Dawa hii hutengenezwa na malighafi zifuatazo;

Maji 20lts, industrial salt 1kg, siles 1/2kg, sulphonic acid 250gm, formaline 100gm, perfume 25mls, colour 5gm

JINSI YA KUTENGENEZA

1. Maji lita 20
2. Weka siles 500gm ndani ya ndoo
3. Weka ufacid 250gm ndani ya ndoo
4. Weka ndustrial salt 1kg ndani ya ndoo
5. Kisha koroga na mti hadi iwe tope
6. Kisha weka maji 2lt kwenye hiyo ndoo anza kukoroga kuelekea upande mmoja.
7. Baada ya hapo endelea kuweka maji kidogo kidogo mpaka yatakapotimia lita 20 huku ukiendelea kukoroga mpaka utakapojiiridhisha kama malighafi zote zimeyeyuka kisha acha mpaka baada ya masaa 7 ili povu lishuke.
8. Maada ya povu kushuka utatakiwa kumalizia malighafi zilizobakia. Formaline 100 mls, perfume 25 mls, colour 5gm.
9. Kisha koroga kwa dk 5 baada ya hapo dawa yako itakuwa tayari kwa matumizi au kuuzwa.

FORMULA

MAJI	SILES	UFACID	INDUSTRIAL	FORMALINE	COLOUR	PERFUME
20lt	500g	250g	1kg	100mls	5gm	25mls
40lt	1kg	500g	2kg	200mls	10gm	50mls
60lt	1.5kg	750g	3kg	300mls	15gm	75mls
100lt	2.5kg	1.25g	5kg	500mls	25gm	125mls

SURA YA SABA

SABUNI YA UNGA (DETERGENT POWDER)

Hii ni sabuni ya unga, hutumika kufulia nguo, inajulikana sana Tanzania kila mtu anapotaka kufua nguo hutumia sabuni hii.

Sabuni hii ina soko kubwa sana hapa Tanzania, inauzika kwa urahisi sana, watu wanaipenda sana, lakini sabuni hii haikutengenezwa ili itumike kufua nguo na mikono hii ni kutokana na kemikali zilizopo kwenye sabuni si-salama kufua nguo na mikono. Sabuni hii ya unga ilitengenezwa ili itumike kufua nguo na mashine.

MALIGAHAFI ZAKE

1. Soda ash 6.5kg
2. STPP/sodium mentasiget 1.5kg
3. Sodium salphet 600gm
4. Nansa 10gm
5. Optical brightener 10gm
6. Sulphonic acid 1.3gm
7. Maji 400mils
8. Perfume 40mils

MAELEZO KUHUSU MALIGHAFI

1. Muhimili wa sabuni ya unga huwa ni soda ash maana ndiyo iliyo nyingi kuliko malighafi zingine.
2. Pia ni muhimu kutambua kuwa ili uweze kutengeneza sabuni yeyote inayoitwa sabuni lazima huhusisha makundi mawili ya malighafi.
  - a) Uwe na malighafi ambayo inatoka kwenye kundi la Alikali
  - b) Pia uwe na malighafi inayotoka katika kundi la Asidi.

Mfano; Sodium Salphet hii inatoka kundi la Alkali, Ufacid inatoka kundi la Asidi, kwa hiyo ukizichanganya hizi malighafi yaani sodium salphet na ufacid utapata sabuni ya unga.

SWALI: Kama malighafi hizi mbili ndiyo zinaweza kuifanya iwe sabuni ya unga kwanini kuna mlolongo mrefu wa malighafi hadi zinafika 8?

- ☐ Tukianza kuangalia moja baada ya nyingine tutagundua kila moja imeingizwa hapo kwa makusudi maalum.

Mfano;

- i. Soda ash ni kibebao cha sabuni maana yake unaweza kutumia kibebao kingine hata majivu, unga wa mahindi n.k.
- ii. STTP/sodium mentasidget imeingizwa hapo ili kuongeza povu
- iii. Nansa imeingizwa hapo ili kuzifanya hizi malighafi zichanganyikane.
- iv. Optical brightener imeingizwa hapo ili kuleta mng'ao (kung'arisha)
- v. Maji yameingizwa hapo ili kuzifanya hizi malighafi zichanganyikane
- vi. Perfume imeingizwa hapo ili kuifanya hii sabuni iwe na marashi ili mtu anapofua nguo zake zinabaki na harufu nzuri ya manukato.

FORMULA

Soda ash	STTP	Sodium sulphate	nansa	Optical brightener	Sulphonic acid	Maji	Perfume
Kg 6.5	1.5kg	Gm 600	Gm 10	gm 10	Kg 1	Mls 400	Mils 40

Vifaa vinavyotumika kutengeneza sabuni ya Unga:

1. Mabeseni makubwa au ndoo za plastic
2. Mwiko mkubwa au mpini kwa ajili ya kukorogea
3. Maski kama kifaa cha kujikinga ili usivute hewa chafu.

HATUA 5 za utengenezaji wa sabuni ya unga.

Ni muhimu kutambua kuwa hizi malighafi zimegawanyika makundi makuu mawili ambayo ni malighafi za unga-unga na malighafi za kimiminika.

- a) Chukua malighafi na ungaunga zote weka kwenye beseni moja kisha koroga hadi zichanganyane hadi rangi ya optical brightener isionekane.
- b) Chukua ndoo nyingine weka malighafi zote za za kimiminika kisha koroga hadi zichanganyikane na kuwa uji mzito hadi hapo utakuwa na mikorogo miwili tofauti ya unga-unga na ya kimiminika
- c) Changanya mkorogo wa pili wa kimiminika na ule wa unga-unga viwe kitu kimoja kisha koroga hadi viwe kama unga wa mahindi uliomwagikiwa na maji.
- d) Hatua ya nne ni kuanika kivulini, tumia turubai au mifuko ya sulphate baada ya masaa manne itakuwa imekauka na itakuwa tayari kwa kuuzwa.
- e) Hatua ya tano ni kuiumua ili kuongeza faida. Ili kuumua utatumia detergent booster (hydrogen peroxide). sabuni ya unga unapoiuua. Mambo yafuatayo yanatokea;
  - i. Huongezeka mara mbili (2)
  - ii. Huwa nyepesi.
  - iii. Huchambuka na kuwa chengachenga.

SURA YA NANE

UTENGENEZAJI WA BATIKI

BATIKI NI NINI?

Ni nguo au kitambaa cha pamba kilichotiwa mshumaa na rangi kwa kuchora, kugonga, kuchovya, kunyunyiza.

VIFAA KWA AJILI YA KUTENGENEZA BATIKI:

1. Kitambaa cha pamba asilimia 100
2. Rangi za maji ya moto
3. Sodium hydrosulphate
4. Caustic soda
5. Sufuria ndogo
6. Ndoo za plastic
7. Mabeseni ya plastiki
8. Brush, sponji zilizochongwa
9. Vibao-vilivyochongwa
10. Kamba
11. Sindano
12. Mshumaa ghafi
13. Paraffin wax
14. Meza kubwa ya mita 3 kwa 1
15. Plastic conivas
16. Jiko la kuni au la mkaa

FORMULA

Kitambaa cheupe cha cotton mita 9

- a) Maji ya moto lita 3
- b) Sodium hydrosulphate vijiko 2 vya chakula
- c) Caustic soda vijiko 2 vya chakula
- d) Rangi ya batiki vijiko 3 vya chakula.

JINSI YA KUTENGENEZA

Andaa beseni kubwa na mwiko mkubwa kisha weka malighafi zote kulingana na kipimo ndani ya beseni weka maji ya moto lita 3 koroga kisha tumbukiza vitambaa ulivyo vifunga kwa dk 15.

(Kwa maelekezo zaidi jiunge na darasa letu kwenye **GROUP YA WHATSAPP** kwa kutuandikia ujumbe kupitia namba **0659908078**)

Ndani ya group utapata VIDEO za mafunzo kwa vitendo za jinsi ua kutengeneza BATIKI aina zote pamoja na masomo mengine kama vile SABUNI ZA MAGADI, SABUNI ZA MAJI, BATIKI AINA ZOTE, CHAKI, MISHUMAA, HAND SANITIZER, PERFUME n.k.)

Wasiliana nasi sasa **WHATSAPP 0659908078** tukuunganishe na darasa hilo.

SURA YA TISA

LEBO

Lebo ndio wasifu wa bidhaa. Lebo pia hubuniwa kwa mwonekano wake ikiwa na mambo yafuatayo;

1. **Jina la bidhaa:** buni jina zuri lenye mvuto ambalo mteja anavutiwa nalo na kulikumbuka kwa urahisi. Pia unaweza kutumia jina la kampuni yako, kikundi au jina lolote utakalobuni. Mfano; **PIUS CLIPS**
2. **Utambulisho:** andika utambulisho wa bidhaa ili mteja ajue ni bidhaa gani. Kwa mfano; **Clips**
3. **Vilivyomo (ingredients):** Andika viyu vyote ulivochanga ili kupata bidhaa hiyo. Mfano mwarobaini, mafuta ya mawese, Caustic soda, chumvi na Glyceline.
4. **Ujazo au uzito (quantity):** andika ujazo au uzito wa bidhaa. Mfano 200mil, 25kg n.k
5. tarehe au ujazo na idadi ya bidhaa ulizotengeneza (batch no) mfano 27-06-2012, 200g, 375
6. tarehe iliyotengenezwa (mf. Date) na terehe ya mwisho wa matumizi (exp. Date)
mfano; Mfg: 27 juni 2016 Exp:
28 juni 2017

NB: bidhaa za sabuni na vipodozi hudumu kwa muda wa miaka mitatu na bidhaa za vyakula hudumu kwa muda wa mwaka mmoja.

Zipo lebo za aina mbili ya kwanza ni ile ya mhuri ambayo inagongwa kwenye bidhaa yenyewe na ya pili ni ile inayowekwa kwenye kifungashio ambayo ni ya karatasi yenye kung'aa (stika).

SURA YA KUMI

MISHUMAA (CANDLE)

Mshumaa ni bidhaa inayoweza kutumiwa kupata mwanga majumbani, mahotelini na sehemu tofauti. katika dunia ya sasa hakuna mtu asiyejua bidhaa hii.

Bidhaa hii hutengenezwa na malighafi zifuatazo;

Paraffin wax, borie acid, stearic acid, steering acid, utambi, hadna wax.

CANDLE MOULD

Mashine hii ina matundu 36, inatoa mishumaa 24 kwa mara moja.

Bei: 280, 000/-

(Mashine ya kutengenezea mishumaa)

MAELEZO KUHUSU BIDHAA YA HIZI MALIGHAFI.

- a) Stearic acid huufanya mshumaa ushikamane
- b) Borie acid huufanya utambi uwake pasipo kutoa moshi
- c) Hadna wax huufanya mshumaa uwe mgumu kuisha.

MALIGHAFI

- 1. Paraffin wax 2kg
- 2. Stearic acid vijiko 5 vya chakula
- 3. Borie acid vijiko 3 vya chakula
- 4. Hadna wax vijiko 4 vya chakula

NB: Unaweza kuweka rangi mshumaa wako ili uwe na muonekano wa kuvutia na kutokana pia na hitaji la soko. Utakuwa na muonekano wa pundamilia n.k.

JINSI YA KUTENGENEZA

Bandika sufuria jikoni ikipita moto kidogo, weka steering vijiko 6 kisha weka hadna wax vijiko 4

Weka paraffin wax 2kg kwenye hiyo steering pamoja na hadna wax acha mpaka iyeyuke na iwe maji. Chukua borie iweke kwenye chombo kingine halafu kata utambi uweke kwenye borie dk 3 baada ya hapo itoe na uanike dk 5.

Chukua huo mchanganyiko wa paraffin wax na uache upoe andaa maumbo uliyoandaa na weka utambi.

Anza kuweka huo mchanganyiko wako kwa awamu mbili tofauti ukianza kidogokidogo kwanza ili kuziba matundu. Baada ya hapo malizia kwa kujazia mody zako za mshumaa baada ya kujaza acha mpaka mshumaa upoe kabisa.

Ukishapoa ondoa kwenye mody na acha hadi ukomae vizuri tayari kwa kuuza.

NB: Kama mshumaa umeng'ang'ania kweenye mody tumbukiza kwenye maji ya moto.

SURA YA KUMI NA MOJA

HAIR SHAMPOO

Ni sabuni maalumu ambayo imebuniwa kwa ajili ya kusafisha nywele hata kama zimekaa muda mrefu bila kusafishwa. Hufanya nywele ziwe safi huondoa uchafu pamoja na kuua wadudu walioko kwenye nywele na huondoa mba kwenye nywele. Humfanya mtumiaji kufurahia matumizi yake.

MALIGHAFI

Shampoo hii hutengenezwa kwa kutumia malighafi zifuatazo;

Maji, siles, industrial salt, CDE, gryceline, perfume.

MAHITAJI

- i. Maji 20lt
- ii. Siles 1kg
- iii. Industrial salt 1kg
- iv. CDE 250 gm
- v. Gryceline 50 gm
- vi. Dye/colour 5gm
- vii. Perfume 25ml

JINSI YA KUTENGENEZA

Weka kiasi cha maji ulichokiandaa kwenye diaba. Weka industrial salt anza kukoroga mpaka iyeyuke kabisa, weka CDE endelea kukoroga mpaka povu liwe jingi. Baada ya hapo weka siles andelea kukoroga dk 10 kwa nguvu mpaka iyeyuke. Acha mpaka siku ya pili au baada ya masaa 9 mpaka povu liwe limeshuka kabisa. Weka gryceline endelea kukoroga dk 3. Weka rangi au colour koroga kwa dk 3, baada ya hapo malizia na perfume koroga kwa dk 3. Shampoo yako itakuwa tayari kwa matumizi au kuuzwa, weka kwenye kifungashio, bandika lebo, tayari kwa kupelekwa sokoni.

JINSI YA KUTENGENEZA LOTION

Lotion ni aina ya mafuta ambayo yanatumika kulainisha ngozi hasa wale wenye ngozi kavu.

Lotion inatengenezwa kwa fomula mbalimbali ambayo unaweza kutengenezea nyumbani kwako.

Kwanza kabisa tutaanza na kutaja vifaa/materials yatakayotumika;

1. ***POLAWAX***
2. ***CETYL ALCOHOL***
3. ***PROPYLPARABEN***
4. ***WHITE OIL***
5. ***GRYCELINE***
6. ***FRAGRANCE***
7. ***MAJI***

KAZI YA MALIGHAFI;

1. ***POLAWAX***

Hii ni aina ya kemikali ambayo inasaidia kuweka uzito/thickness katika lotion. Hii inasaidia kuepuka kutumia malighafi nyingine nyigi ili kuleta uzito kwenye Lotion.

2. **CETYL ALCOHOL**

Hii ni kemikali ambayo ni ya lazima kutumia katika utengenezaji wa Lotion, kwa lugha nyingine inaitwa BINDING AGENT.

Inasaidia kuunganisha malighafi zilizoko ndani ya lotion. Mfano; huunganisha maji na mafuta yanapochanganywa pamoja.

3. **PROPYLPARABEN**

Hii ni kemikali inayotumika kama “Preservative” inayotumika kwenye vipodozi kuvitunza kwa muda mrefu.

4. **WHITE OIL**

Haya ni mafuta maalumu yanayotumika kutengenezea mafuta.

5. **GRYCELINE**

Hii hutumika kuleta unyevunyevu (moisturizing)

6. **FRAGRANCE**

Haya ni manukato ambayo yanakuwa na harufu mbalimbali za kila aina.

7. **MAJI**

Hii hutumika kuchanganya malighafi nyingine katika mafuta. (Is used as solvent)

JINSI YA KUTENGENEZA

Vipimo vinavyotakiwa;

<i>Maji yaliyochemshwa na kupoa</i>	<i>66gm</i>
<i>Gryceline</i>	<i>03gm</i>
<i>Mafuta yaliyochemshwa</i>	<i>15g</i>
<i>Cetyl alcohol</i>	<i>3gm</i>
<i>Polawax</i>	<i>6gm</i>
<i>Propylparaben</i>	<i>3gm</i>

Jinsi ya kutengeneza:

1. *Chukua chombo (sufuria) moja na weka Maji (66gm) pamoja na Gryceline (3gm) Kisha chemsha pamoja huku ukikoroga mpaka mchanganyiko huu upape moto wa kutosha kasha weka pembeni.*
2. *Hatua ya pili Chukua sufuria nyingine weka White oil (15gm), Cetyl alcohol (3gm) na*

Polarwax (6gm), kasha chemsha pamoja mpaka viyeyuke pamoja, kisha weka pembeni.

3. *Mchanganyiko huo katika vyombo viwili tofauti vichanganywe pamoja, yaani mchanganyiko mmoja weka ndani ya mwingine huku ukikoroga kwa muda wa dkk 5, utaona mchanganyiko wako unabadili rangi na kuwa CREAM, weka Propylparaben (3gm) koroga tena, wakati huu weka Perfume (fragrance) unayopenda.*
4. *Baada ya hapo acha upoe kabla kuwa mzito sana weka ndani ya kifungashio tayari kwa matumizi.*

Kwa vipimo hivyo utapata 70Ml au ¼ Kikombe. Kama unataka kutengeneza kiwango kikubwa zidisha mara X unachokitaka.

Mfano; ukihitaji 700Mil utazidisha vipimo vyako mara 10. Tofauti na hapo zidisha kiwango unachotaka, x2, x3 au x4.

**HAPO UTAKUWA UMEMALIZA KAZI YA KUTENGENEZA
LOTION.**

SURA YA KUMI NA MBILI

JAM (FRUIT)

Jam hutumika kwa kuliwa ikiwa imepakwa kwenye mkate na kumfanya mlaji afurahi kutumia jam mara kwa mara. Jam hutengenezwa na matunda kama maembe, papai, maparachichi, nanasi n.k.

MAHITAJI

Matunda 5kg

Sukari 3kg

Citric acid 2kg

JINSI YA KUTENGENEZA

Andaa matunda kwa kuyasafirisha vizuri, yamenye na ondoa mbegu/kokwa kisha yakatekate vipande vidogovidogo na yasage kwa Brenda.

Kisha changanya sukari kiwango kinachotakiwa kisha kisha acha mchanganyo wako kwa muda wa dakika 30-40. Kisha ongeza citric acid uchanganye tena mpaka vyote viwe vimechanganyika sawasawa.

Bandika dufuria jikoni na kupika kwa joto la 100⁰c-150⁰c huku ukikoroga taratibu na utaona inazidi kuwa nzito.

Jinsi ya kukagua kama jam yako imeiva, chota kidogo na kijiko jaribu kumimina isipo miminika itakuwa ipo tayari, acha ipoe kidogo alafu weka vifungashio kisha peleka sokoni.

SURA YA KUMI NA TATU

UTENGENEZAJI MAFUTA YA MGANDO

Mafuta ya mgando hutumika kwa ajili ya kulainisha ngozi. Huwa yamegawanyika katika makundi matatu kama ifuatavyo:

- a) Mafuta ni mazito
- b) Mafuta ambayo ni saizi ya kati
- c) Mafuta mepesi.

MALIGHAFI

Paraffin wax 1/4kg, micro wax 1/2kg, white oil lita 2, Griceline 30mls, Perfume 12mls, Rangi ya wax 10gm (ukipenda)

JINSI YA KUTENGENEZA

- ☐ Tenga sufuria la maji jikoni, weka sufuria jingine kavu (tupu) juu yake
- ☐ Weka Micro wax ½ kilo, iache iyeyuke kabisa
- ☐ Baada ya hapo weka paraffin wax ¼ kilo
- ☐ Acha iyeyuke. Baada ya hapo weka white oil lita 2, kisha koroga polepole dk 15 kabla ya kuepuka.
- ☐ Griceline 30mls
- ☐ Weka perfume mls 12, kisha epua.
- ☐ Weka rangi 5gm kama ukipenda koroga dk 3
- ☐ Epuka weka kwenye vichupa tayari kwa matumizi.

NB: Mafuta haya yana viwango vya tbs, ni mazuri kwa ajili ya ngozi.

FORMULA YA MAFUTA SAIZI YA KATI

1. Macro wax kg1
2. White oil lita 1

Ukichanganya na kuyeyesha pamoja utapata mafuta saizi ya kati ambayo siyo mazito wala mepesi.

SURA YA KUMI NA NNE

TAMBI ZA DENGU

Malighafi

- ☐ Unga wa dengue kilo 1
- ☐ Chumvi kijiko 1 cha chai
- ☐ Maji ½ lita
- ☐ Mafuta ya kula lita 1

JINSI YA KUTENGENEZA HATUA YA 1

Changanya chumvi kwenye maji robo lita kisha mwagia kwenye unga wako ambao umeuweka kwenye beseni huku ukichanganya na mkono taratibu, ongeza maji kidogo kidogo mpaka unga uchanganyike na kuwa kama ugali mabo sio mgumu sana wala sio laini sana.

JINSI YA KUTENGENEZA HATUA YA 2

Kweka kalai lako jikoni kwenye moto wa wastani na mwagia mafuta kwenye kalia jaza unga wako kwenye mashine ya umbo la tambi kisha angalia mafuta yako yakisha chemka minya mashine ya tambi kuelekea kwenye kalaiutaona unga unatoka kwa umbo la tambi za jiko la stove ziache zidondokee kwenye kalai hadi ukiona kama zinatoshwa, zikate tambi mbichi zinazotoka kwenye mashine ili kutenganisha zilizomo kwenye kalai na mshine.

Hakikisha tambi zote zinazama kwenye mafuta na ukiona zinakua rangi ya kahawia zitoa kwa kutumia chombo kilichotobolewa ili kuvujisha mafuta mpaka hapo tambi zako zitakuwa tayari.

SURA YA KUMI NA TANO

CLIPS

Clips hutengenezwa kwa viazi mviringo au ndizi na hutumika kama chakula cha ziada wakati wa safari na zina soko kubwa sana hapa Tanzania.

MALIGHAFI

1. Viazi mviringo kg 1
2. Mafuta ya kula lita 1
3. Chumvi kijiko 1
4. Pilipili mbuzi 1

JINSI YA KUTENGENEZA HATUA YA 1

Menya viazi na kuviosha kisha vikatekate kwa mtindo wa slesi, osha pilipili na kuitumbukiza kwenye maji $\frac{1}{2}$ lita, koroga kwa kutumia kijiko ili kuyafanya maji yawe na pilipili kisha ondoa maganda na mbegu. Tumbukiza slesi kwenye maji ya pilipili kama unataka clips zako ziwe za pilipili halafu zianike juani ili kukausha maji.

JINSI YA KUTENGENEZA HATUA YA 2

Chemsha mafuta jikoni kwa kutumia kalai kisha kanga clips zako, kuwa mwangalifu kwa sababu hazichelewi kuiva na uivaji wake unategemea na moto hivyo ni kuanzia dk 3 na kuendelea, zikishaiva utaziepua zipoe na kuzifunga kwenye vifungashio vyenye lebo na kuzipeleka sokoni.

SURA YA KUMI NA SITA

WINDOW CLEANER

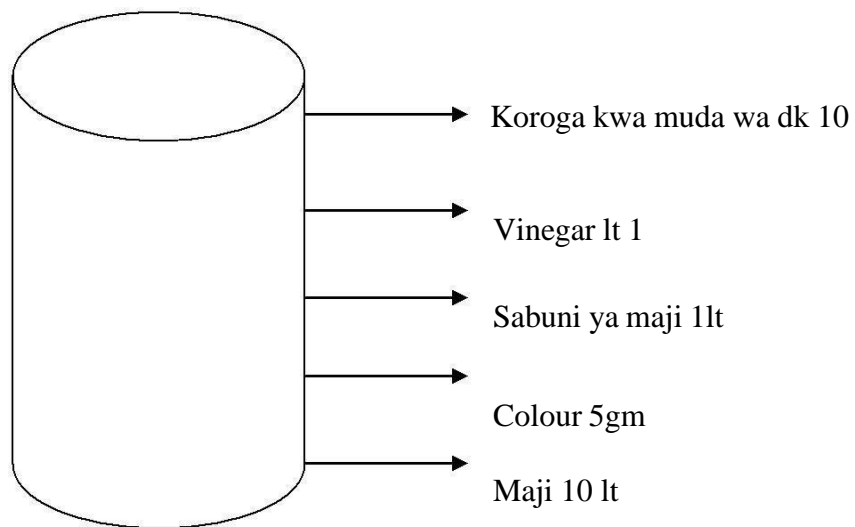
Dawa za kusafishia vioo vya aina zote mbalimbali kung'arisha na kupendeza.

Dawa hii inatumika kwa wakati unaposafisha vioo.

MALIGHAFI

- ☐ Vinegar lt 1
- ☐ Sabuni ya maji lt 1
- ☐ Maji lt 10
- ☐ Rangi gm 5

JINSI YA KUTENGENEZA

MATUMIZI

Tumia kama ilivyo, kumbuka kuosha na maji masafi.

SURA YA KUMI NA SABA

JINSI YA KUTENGENEZA DAWA YA KUONDOA MADOA (JIKI)

Hii ni moja ya dawa ambazo zinasaidia sana kuondoa madoa kwenye nguo ambayo imeshindikana kutakata kwa madoa ya UTOMVU, MCHUZI pamoja na uchafu mwingine sugu.

MALIGHAFI ZAKE

1. Chloride Powder (britch)
2. Soda Ash
3. Maji.

JINSI YA KUTENGENEZA.

- Weka maji Lita 50
- Weka Chloride Powder Kilo 1
- Weka Soda Ash Kilo 1

Kisha koroga vyote kwa pamoja kwa dakika zisizopungua 20 kuelekea upande mmoja.

Baada ya hapo dawa yako (JIKI) itakuwa tayari kwa matumizi. Unaweza kuweka kwenye vifungashio na kupeleka sokoni. Unaweza kutafuta vijana wa kusambaza mtaani na ukatengeneza kipato kizuri.

Mauzo yake huwa ni kati ya Sh. 2000/- kwa lita moja, kwa lita 50 unaweza kutengeneza si chini ya Sh. 100,000/- kwa mtaji wa sh. 20,000/- tu.

SURA YA KUMI NA NANE

UTENGENEZAJI UNGA WA LISHE

Unga wa lishe ni unga maalumu ambao unaleta nguvu na kuleta afya kwa watoto wadogo, wazee, wagonjwa, kwa kuwa hutengenezwa kwa malighafi zilizopo hapa hapa nchini na huuzwa kwa bei nafuu.

MALIGHAFI

- ☐ Karanga 1.2kg
- ☐ Soya 1kg
- ☐ Ulezi 3kg
- ☐ Mahindi 3kg
- ☐ Mchele 1.5kg

JINSI YA KUANDAA

Safisha ukezi, karanga, soya n.k. toa mchanga pamoja na vumbi. Kanga soya kwenye moto hadi ibadilike na kuwa ya brown.

Saga kwa pamoja mchanganyiko huo halafu anika juani mpaka ikauke. Weka kwenye vifungashio peleka sokoni. Jihadhari kuwa msafi muda wote unapoandaa bidhaa za chakula.

(kanga, toa maganda) saga kwa pamoja mchanganyiko huo halafu anika juani mpaka ikauke. Weka kwenye vifungashio peleka sokoni.

SURA YA KUMI NA TISA

VIFAA VYA USALAMA

Ni muhimu kujifunza kuhusu vifaa vya usalama ili uweze kujikinga kutokana na madhara yanayotokana na kemikali. Vifaa hivo ni kama ifuatavyo;

1. Ovaroli
2. Miwani
3. Kofia ngumu
4. Gloves
5. Gambuti
6. Maski
7. Ndoo ya maji.

SURA YA 20

TOMATO SAUCE.

MALIGHAFUZINAZO HITAJIKA

1. Nyanya Kg 1.5(Kilo moja na nusu)
2. Vitunguu Maji. Vitatu vilivyo menywa na kukatwa katwa vipande.
3. Mafuta ya Kupikia Vijiko Sita Vya chakula
4. Sukari Vijiko viwili vya chai.
5. Citric Acid.
6. Vinegar. Vijiko viwili vya chai.

HATUA ZA KUFUATA WAKATI WA UTENGENEZAJI WA TOMATO SOUCE.

1. Saga mchanganyiko wa malighafi zote zilizo tajwa hapo juu kwa pamoja kwa kutumia mashine ya blender mpaka uwe rojorojo.

2. Tenga jiko la mkaa lenye moto wa wastani, kisha injika kikaangio kwenye moto halafu weka mafuta ya kupikia vijiko sita vya chakula. 3. Mafuta yakianza kuchemka, Anza kumimina mchanganyiko wako huo ndani ya kikaango hicho huku ukiwa una koroga upande mmoja mpaka umalize kuchanganya. Tumia dakika 15 kufanya zoezi hili.

* Utakapo ona mchemsho wako umeanza kuwa uji uji, ipua na weka kwenye chombo safi tayari kwa matumizi.

SURA YA 21

SEHEMU YA KUPATA MALIGHAFI

Malighafi hupatikana katika maduka maalumu na sio kila duka. Ukihitaji kufanya au kutengeneza bidhaa zinazokuhitaji kutumia kemikali inakubidi uende kwenye maduka wanayouza hizo malighafi. Ulizia maduka yoyote yanayouza vifaa vya kutengenezea batiki wanazo hizi malighafi kwa ajili ya wajasiriamali wadogo kama wewe.

Kwa wale wanaokaa Dar es salaam mtapata materials hayo KARIAKOO mtaa wa NYAMWEZI AU GEREZANI na MACHINGA COMPLEX, ukiulizia kama nilivokuelekeza hapo juu ni rahisi kupata malighafi hizo.

Pia kwa mikoa mingine ulizia kwenye maduka hayo kama nilivyoелеkeza hapo juu unaweza kupata, ukishindwa basi tembelea katika shirika la SIDO huwa wanauza malighafi hizi kwa ajili ya wajasiriamali.

Kwa wale wa mikoa mingine unaweza kuangalia namba ya muuzaji kwenye ukurasa huu.

Hivi karibuni pia tunatarajia kufungua duka la malighafi hizi na tutawataarifu wote ili tuweze kuwatumia popote pale mlipo.

Zifuatazo ni namba za mawasiliano kwa baadhi ya maeneo;

1. Dar es salaam 0713 844 220
2. Dodoma 0682305459
3. Mwanza 0755420617
4. Arusha 0746425555
5. Njombe 0759106074
6. Shinyanga 0757860984
7. Musoma 0766183388

Kupata video za jinsi ya kutengeneza bidhaa mbalimbali **BURE** bonyeza [**HAPA**](#)

SURA YA 22

USAJIRI WA MRADI SERIKALINI

Mradi au biashara yoyote inatakiwa kusajiriwa serikalini.

HATUA ZA USAJIRI

- (a) Usajiri wa biashara yoyote ya kawaida.
  - (i) Muone Afisa biashara wa wilaya yako atakupa fomu ya biashara uijaze kwa usahihi na ukweli.
  - (ii) Muone meneja wa mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA) wa wilaya yako kwa ajili ya kukuandalia Tax Identification Number (TIN) itakayokutambulisha sambamba na makadirio ya kulipa kodi kulingana na mtaji wako.
  - (iii) Rudi tena kwa afisa biashara kwa ajili ya kukuandalia leseni ya biashara yako.
  - (iv) Andaa stakabadhi au nunua mashine za kieletronik kwa wakala aliyeidhinishwa na TRA atakuuzia mashine ambayo itakuwa inatoa stakabadhi kwa wateja wako na kutoa taarifa za maendeleo yako makao makuu ya TRA.

- (b) Hatua za usajiri wa jina la biashara. (Trade name)

Mfano, wewe ni PIUS JUSTUS MULIRIYE, mwenye biashara ya duka la dawa za mifugo unataka uajiri wa jina la biashara.

- (i) Muone msajiri wa (BRELA) wa kampuni Tanzania aliyeko Dar es salaam Tanzania au mkoa wowote uliopo au ingia kwenye mtandao wa www.brela.go.tz na utapendekeza jina la biashara yako na utasajiriwa moja kwa moja na kupata cheti chako popote ulipo Tanzania.

Mfano wa mapendekezo;

- (i) PIUS AGROCHEMICAL INVESTMENT
- (ii) PAGROCHEMICAL POINT
- (iii) PIUS NA MIFUGO

Au jina lolote ulipendalo.

Kupitia mapendekezo hayo msajiri wa makampuni Tanzania (BRELA) ataangalia katika mtandao kama majina hayo hayajasajiriwa kwa mtu mwingine kasha atachagua moja na kukuandalia cheti cha usajiri wa jina la biashara (Trade Certificate). Au yote hayo unaweza kuyafanya mtandaoni (online) na ukamaliza

kila kitu hapohapo. Ingia www.brela.go.tz kujisajiri mara moja.

Gharama au ada ya usajiri wa jina la biashara ni chini ya 20,000/- na haichukui muda mrefu sana kukamilisha usajiri wako.

Baada ya kupewa cheti cha jina la biashara yako (Trade Certificate) nenda kwa meneja wa TRA kwa ajili ya kutengenezewa TIN yenye jina hilo pia Afisa biashara atakupa LESENI. Angalia mfano wa cheti cha jina la biashara katika kitabu hiki;

Form 5

No: 249479

THE UNITED REPUBLIC OF TANZANIA

Certificate of Registration

The Business Names (Registration) Act (Cap 213)

I HEREBY CERTIFY THAT **MIHAYO COMPANY**

this **17TH** day of **DECEMBER** **2012** has been duly registered pursuant to and in accordance with the provisions of the Business Names (Registration) Act and the Rules made thereunder, and has been entered the Number **249479** in the Index of Registration.

GIVEN under my hand at Dar es salaam this **18TH** day of **DECEMBER** **TWO THOUSAND AND TWELVE**

Deputy Registrar of Business Names

NOTE - This certificate must be kept in a conspicuous position at the principal place of business. Any change in the particulars originally registered must be notified to the Registrar within twenty-eight days.

(c) Usajiri wa kampuni (Limited Company)

(i) Muone msajiri wa makampuni Tanzania makao makuu ukiwa na vitabu ambavyo ni:-

- Hati ya maombi ya kufungua kampuni ya pamoja (Memorandum of Association) Kitabu cha hati ya maombi hujumuisha mambo yafuatayo:-

- Majina matatu ya mapendekezo mfano;
  - (i) Pius and Company Ltd
  - (ii) Edward General Supply Ltd
  - (iii) Muliriye Enterprises Ltd

Jina moja moja litachukuliwa ambalo halijawahi kusajiriwa kwingine na mara nyingi huanza na pendekezo la kwanza.

- Mahala au ofisi ya kampuni mfano; Kibondo-Tanzania

- Mtaji, hati ya maombi lazima itaje kiasi cha mtaji wa kuanzia. Watanzania wengi hudhania kusajiri kampuni (ltd) huhitaji uwepo wa mtaji mkubwa kumbe hata mjasiriamali wa kilimo cha bustani yambogamboga huko Ukerewe anaweza kuwa na mtaji wa laki tano (500,000/-) anaweza kufungua kampuni (ltd na kuitwa Edward Farming Investment Ltd.

Ili kampuni iweze kusajiriwa inatakiwa iwe na wakurugenzi wasiopungua watatu (3) pia hati ya maombi inatakiwa kuonesha kiasi cha hisa anachomiliki kila mkurugenzi. Mfano katika Edward Farming Investment Ltd

- Pius Yustus Muliriye 40%
- Charles Yustus Muliriye 40%
- Sophia Yustus Muliriye 30%

- Malengo ya kampuni yatajwe mfano (i) Bustani (ii) Ufugaji (iii) Uuuzaji dawa (iv) Uagizaji vipuri vya mashine (v) Stationary (vi) Kiwanda (vii) Uchimbaji visima.

ZINGATIO

Weka malengo ya kutosha kwani kampuni inaweza kubadili aina ya biashara kulingana na kuongezeka kwa mtaji, kupita kwa wakati, ongezeko la hisa, upatikanaji wa fursa n.k.

• VIAPO

Hati ya maombi ya kusajiri kampuni ya pamoja inatakiwa kupitia kwa mwanasheria (wakili) wa serikali au aliyeidhinishwa kisheria kufanya kazi ya uwakili nchini.

- Sheria na kanuni za kampuni (articles of association)
Kila kampuni huwa na sheria au kanuni katika uendeshaji wake zenye kuonyesha mipaka, haki za wafanya kazi wake, uongozi na mamlaka yake, uendeshaji wa hisa au faida kwa wanahisa, utunzaji wa mali za kampuni n.k. kanuni na sheria hizi ni muhimu kuwepo katika kampuni ili viongozi na wafanya kazi waweze kuzifuata.

Baada ya kuwa umekamilisha kuandaa vitabu hivi (memorandum and articles of association) masajiri wa makampuni atakutoza kiasi kidogo cha fedha kwa ajili ya ada ya usajiri.

Gharama zingine zitakuwa kwa mwanasheria au wakili kama malipo ya zoezi la viapo pia utatozwa kiasi cha fedha kutoka kwa mtaalamu wa kuandaa (memorandum and articles of association) kama hufahamu.

Mtaalamu na mwanasheria unaweza kuwapata popote pale ikiwa pamoja na wilayani kwako au wizarani moja kwa moja kwa gharama nafuu na usahihi zaidi bila kurudishwa nyumbani kusahihisha makosa iwapo kama yatajitokeza.

Baada ya kukamilisha utapewa cheti kiitwacho Certificate of Incorporation kutoka kwenye mikono ya msajiri wa hicho kitaambatana na vitabu vyako vikiwa na muhuri na saini ya msajiri au msaidizi wake ndani ya wiki moja hadi mwezi mmoja kutokana na idadi ya waombaji waliotangulia. Baada ya kukabidhiwa Certificate

of Incorporation, Memorandum and articles of Association books muone meneja wa TRA kwa ajili ya TIN na kodi. Afisa biashara atahusika kukupa leseni ambayo ni bure kwa sasa japo zingine hulipwa.

Unaweza sasa kutengeneza vitabu vya stakabadhi kwa wateja au nunua mashine ndogo ya kielektroniki itakayotoa stakabadhi na taarifa za biashara yako makao makuu TRA. Kampuni yako sasa itakuwa hai kufanya kazi ndani na nje ya Tanzania. Kumbuka kuwa baadhi ya leseni hutolewa wizarani au kwa wakala wa serikali kulingana na biashara unayotaka kufanya na utajaza mkataba maalum.

Kwa maelezo zaidi juu ya usajiri wa biashara ya kawaida muone Afisa biashara au kufungua kampuni tembelea tovuti ya msajiri www.brela.go.tz au nenda moja kwa moja kwa msajiri au tafuta mtu anayefahamu taratibu katika eneo lako akupe maelezo juu ya taratibu za kufuata. Ufuatao ni mfano wa cheti cha kampuni ya pamoja;

TANZANIA

Certificate of Incorporation

Section 15

No **83311**

I HEREBY CERTIFY THAT

KASANGA GENERAL ENTERPRISES LIMITED

is this day incorporated under the Companies Act, 2002 and that the Company is Limited.

Given under my hand at Dar es salaam

this **18TH** day of **MAY**

TWO THOUSAND AND ELEVEN.

Asst. Registrar of Companies

FAIDA ZA KUSAJIRI BIASHARA AU MRADI WAKO

- (i) Huwafanya wateja waiamini kwa vilie inatambuliwa na serikali.
- (ii) Wateja hupewa risiti zenye TIN
- (iii) Mjasiriamali huwezi kujiamini kwa kufanya biashara bila kujificha.
- (iv) Taasisi za mikopo mfano mabenki au asasi zingine zinazoinua wajasiriamali zitamuwezesha mjasiriamali kupata nufaiko la kukuza na kunenepesha mtaji wake.
- (v) Mjasiriamali ataweza kufanya biashara nanserikali, NG'Os, pia kuagiza bidhaa nje ya nchi au kupeleka (export and import trade) bila hofu ya kukwama popote.

JIFUNZE KWA WALIOFANIKIWA

Mjasiriamali anatakiwa kutembelea miradi ya wajasiriamli wengine ili aweze kujifunza jinsi wanavyoendesha shughuli zao. Anapokuwa katika ziara ya kujifunza kupitia kwa wajasiriamali wengine azingatie yafuatayo;

- i. Asioneshe kejeli, ukosoaji na ujuaji wa miradi yaw engine
- ii. Ajifune mfumo wa uongozi na uwajibikaji wa wafanyakazi katika mradi huo
- iii. Ajifunze jinsi wanavyopata bidhaa, malighafi na mahala. Ajifunze wanavyouza, utunzaji wa kumbukumbu za ofisi yao, usafi wa mazingira, nidhamu ya kazi, muda wa kazi, ulinzi wa ofisi/mradi wao dhidi ya wizi na majanga mengine.
- iv. Ajifunze pia mahusiano yao na wateja, wajasiriamali wengine, TRA au taasisi zinazotoa elimu (semina) ua ujasiriamali.

ZINGATIO

Pamoja na kuwa baadhi ya wajasiriamali huona aibu kutembelea wenzao lakini ni muhimu sana. Baadhi ya wajasiriamali kweli hawatoi ushirikiano kutokana na wivu au kujifanya “bize”, mjasiriamli anatakiwa kutokata tama na ajenge uvumilivu wa safari, gharama na kejeli atakazopewa katika matembezi ya kujifunza.

SURA YA 23

ANDIKO LA MRADI WA BIASHARA

KIDOTI BEAUTY PRODUCTS

(KIBEPS)

UTENGENEZAJI WA SHAMPOO

Mmiliki

MECKTRIDA PIUS DONALD (KIDOTI)

MAWASILIANO

Barua pepe; piusjustus28@gmail.com

Simu; +255754745798, +255659908078, +255657128567

S.L.P 4913, MBAGALA-CHARAMBE, DAR ES SALAAM

Mtayarishaji wa andiko,

Pius J. Muliriye

© 2019

SEHEMU YA KWANZA

1.0 TAARIFA ZA MRADI

UTANGULIZI

Kidoti Beauty Products (KIBEPs) ni mradi mdogo wa kutengeneza bidhaa ndogondogo za viwandani kwa ajili ya matumizi ya binadamu. Bidhaa hizo ni pamoja na Shampoo na mafuta mengine ya nywele.

Mradi huu unaotarajiwa kuanza rasmi unamilikiwa na mwanadada Mecktrida Pius Donald maarufu kama Kidoti, na utafahamika kwa jina la “Kidoti Beauty products (KIBEPs). Mradi huu utafanyika katika eneo la Mbagala-Charambe nyumbani kwa mmiliki. Mbagala ni moja ya vitongoji vikubwa vyenye wwanu wengi katika jiji la Dar es salaam.

1.1.HADHI YA MRADI

Mradi wa utengenezaji wa Shampoo utafanywa na Kidoti kwa kushirikiana na wataalamu wengine wa utengenezaji wa bidhaa za namna hii. Aidha Kidoti atafanya kazi chini ya uangalizi wa SIDO, Mamlaka zinazojihusisha na Chakula na dawa (TFDA) chini ya sheria ya “The Tanzania food, Drugs and Cosmetics Act, 2003” na ile ya mamlaka inayosimamia viwango (TBS) chini ya sheria “The standard Act, 2009”

Mamlaka hizi na zingine zitatoa muongozo katika uzalishaji wa Shampoo kwa kufuata Sheria zilizopo, ushauri wa uzalishaji bora wa bidhaa hii.

Aidha Kidot Beauty products, imepata leseni ya biashara kutoka kwenye mamlaka ya serikali za mitaa, namba ya utambulisho wa mlipa kodi (TIN) kutoka ofisi za TRA Temeke, pia imepata usajiri wa jina la biashara kutoka kwa wakala wa usajiri wa majina ya biashara chini ya sheria ya usajiri wa majina ya biashara, sura 213.

1.2 NJOZI ZA KIDOTI

Kila biashara huwa ina njozi, Kidoti Beauty products inazo njozi nyingi kama ifuatavyo;

- a) KIBEPs inalenga kutengeneza faida itakayokuza mtaji na kuongeza uzalishaji wa shmpoo na bidhaa zingine kama mafuta ya nywele na sabuni.
- b) Kuwa kiwanda kikubwa kitakachotengeneza bidhaa za kutosha na kuzisambaza katika maeneo mengine ya Temeke kama Rangi tatu, Kijichi, Kongowe, Nzasa, Kigamboni na wilaya zingine za jiji la Dar es salaam.
- c) Kuajiri vijana wengi kiwandani na wauzaji.
- d) Kuchangia katika pato la Taifa kupitia kodi itakayokuwa inalipwa kupitia bidhaa za KIBEPs.
- e) Kutoa elimu juu ya matumizi sahihi ya mafuta, sabuni n.k kwa wamiliki na wafanyakazi wa sakuni ili kuepusha madhara yanayoweza kusababisha matatizo kwa wateja wao.

- f) Kuhimili ushindani wa kibishara dhidi ya wazalishaji wengine wa bidhaa inayoshabihiana na zile za KIBEPs.

1.3 MLENGO YA KIWANDA

Kila taasisi, shirika, kampuni au mtu binafsi huwa na malengo fulani ambayo hupenda yatimie. Kidoti ni mwanadada ambaye ana malengo makubwa Sana;

- a) Kuwa mtengenezaji wa Shampoo bora na zenye kuleta tija na afya za nywele za watumiaji.
- b) Kutengeneza ajira kwa vijana wenzake kupitia kiwanda chake kwa kuwapa ajira za utengenezaji bidhaa na usambazaji katika jiji la Dar es salaam n.k
- c) Kuwa kinara wa utengenezaji wa bidhaa za shampoo na mafuta ya nywele ya Nazi kati ya vinara waliopo na kuhimili ushindani.
- d) Kufundisha vijana wengine namna ya kutengeneza Shampoo na mafuta mengine ya nywele kwa kutumia malighafi zinazopatikana katika mazingira ya Pwani kama vile Nazi.
- e) Kuzalisha shampoo na kuiuza kwa bei nafuu zaidi.

1.4 HITIMISHO

KIBEPs chini ya lebo ya Kidoti, ni kiwanda kiidogo cha nyumbani kinachotambuliwa na mamlaka za serikali kitakachozalisha Shampoo kwa ajili ya matumizi ya binadamu.

Kiwanda hiki kidogo kimelema kupunguza uhaba wa shampoo kwa wamiliki wa saluni kupitia kiwanda hiki watapata bidhaa hii kwa bei rahisi zaidi.

SEHEMU YA PILI

2.0 MPANGO WA MASOKO

Masoko bora ya shampoo na mafuta ya nywele yatapanua wigo wa ukuaji wa KIBEPs. Kidoti anatengemea kulimudu soko lenye tija kwa kutumia mbinu anuai kama ifuatavyo;

- a) Kufanya utafiti, Soko bora hupatikana baada ya utafiti wa kina. KIBEPs imefanya utafiti wa soko la bidhaa inazotarajia kuzalisha na matokeo ya utafiti huo ni chanya.
- b) Wateja. Kidoti anatarajia kuwauzia wamiliki mbalimbali wa Saluni na maduka ya vipodozi katika maeneo ya Mbagala Charambe, Rangi Tatu, Kijichi, Kongowe, Nzasa, kama soko la awali.

Aidha atapanua soko lake na kuyafikia maeneo mengine ya Temeke, kinonndoni, Kigamboni na Ilala.

- c) Bei, kwa vile bidhaa ya Kidoti ni mpya sokoni na imetengenezwa na mmiliki mwenyewe kwa kutumia mmalighafi za bei nafuu, bei yake pia itakuwa sawa na punguzo la 20% ya bei za shampoo zilizopo sokoni.

Hii itawafanya watumiaji wengi wamudu kuinunua kwa haraka na kwa wingi. Uwingi wa bidhaa hii sokoni ni njia nzuri ya kuitangaza kwani wateja watapata nafasi ya kuijaribu na kuona ubora wake.

- d) Mawakala, kidoti ataajiri mawakala kila pembe za jiji la Dar es salaam watakaokuwa wanaisambaza bidhaa hii kwa wateja.
- e) Matangazo; bidhaa ya KIBEPs chini ya binti mahili katika uga wa ujasiriamali atajitosa katika vyombo vya habari vya mtandaoni kama vile Facebook, instagram, jamii forum, na blogs. Mbao za matangazo, katika kurasa za magazeti zitahusika katika utoaji wa matangazo ya bidhaa za Kidoti Beauty Products. Pia kidoti atatumia vipeperushi mbalimbali juu ya kuipasha jamii kuhusu bidhaa bora iliyotengenezwa na kiwanda kidogo cha ndani.
- f) Redio na TV. Kadili bidhaa ya Kidoti inavyokuwa kubwa ndivyo uwanja wa kuitangaza utazidi kupanuka na kuzifikia Redio na Television zinazorusha matangazo ndani ya mipaka ya jiji la Dar es salaam na hatimaye zile zinazovuka mipaka hiyo.

2.1. HITIMISHO

Kama ilivyo ada mpango mzuri wa masoko ukiratibiwa vizuri huweza kuikuza biashara iliyo bora kwa muda mfupi. KIBEPs itatumia mbinu anuai kupata wateja wengi na kwa haraka zaidi.

SEHEMU YA TATU

3.1 MENEJIMENTI YA KIWANDA

Kidoti Beauty Products (KIBEPs) ni kiwanda kidogo kilichopo Mbagala Charambe nyumbani kwa mmiliki Mecktrida Pius Donald (Kidoti), hivyo kitaendeshwa na Kidoti mwenyewe akishiirikiana na wasaidizi wengine atakaowajiri kulingana na uhitaji utakaokuwepo. Wasaidizi hawa watakuwa waajiriwa muda watakaolipwa posho ya siku au kazi Fulani.

Lakini kadili uzalishaji unavyopanuka Kidoti atasimika menejimenti rasmi, yeye akiwa kama mkurugenzi na mameneja wengine watakaoshughulikia masuala ya uzalishaji na masoko

3.2 HITIMISHO

Menejimenti hutegmea na mfumo wa usajiri wa biashara, aina ya biashara, uzalishaji na ukubwa wa soko.

Kidoti Beauty Products ni jina la biashara chini ya mwanadada Kidoti. Kwa vile ni kiwanda kidogo cha nyumbani bibi Kidoti hatalazimika kuajiri watu wengi aghalabu atakuwa na wasaidizi watakaolipwa posho ya siku au wiki au kazi Fulani iliyopo lakini kukua kwa kiwanda itakuwa kukua kwa fursa ya ajira na menejimenti rasmi.

SEHEMU YA NNE

4.1 BAJETI YA MRADI

KIBEPs inatarajia kuanza na mtaji wa Tsh 800,000/- (laki nane tu) ambapo Tsh 500,000/- zitatokana na mkopo kutoka kikundi cha kusaidiana “Mbagala Tuinuke”

4.2 MALIASILI WATU NA MAZINGIRA

Kiwanda hiki kidogo kitakuwa cha nyumbani kwa mmiliki ambapo mmiliki atatenga vyumba viwili.

Kiwanda hiki kinatarajia kuanza na idadi chache ya wafanyakazi ambapo bi Kidoti ndiye atakayekuwa mzalishaji mkuu akisaidiwa na wasaidizi wa muda. Aidha wataalamu mbalimbali watahusika katika kutoa ushauri wa kinadharia na vitendo juu ya uzalishaji bora wa Shampoo na mafuta mengine ya nywele kwa kutumia malighafi asilia.

4.3 VIFAA NA MALIGHAFI

Itahusisha vifaa vya kawaida sana vinavyopatikana kwa bei nafuu hali kadhalika malighafi za viwandani na zile zinazopatikana katika mazingira ya asili ili kupunguza gharama kubwa za uzalishaji na utumiaji mkubwa wa kemikali zinazoweza kudhuru ngozi na afya ya mtumiaji kwa ajili.

MPANGO WA FEDHA

4.4 CHANZO CHA MTAJI

NA	CHANZO	KIASI
1.	Kutoka kwa mmiliki	500,000/=
2.	Mkopo kutoka kwenye kikundi	300,000/=
	Jumla	800,000/=

4.5 kulingana na mtaji uliopo ufuatao ni mchanganuo wa kimatakisio ya bajeti ya kutengeneza lita 100 za shmpoo kwa mwezi wa awali baada ya kufungua kiwanda cha KIBEPs.

NA	MAELEZO	KIWANGO	KIASI
1	Kiwango kilichowekezwa.	-	800,000/=
2	Gharama za vifaa.		
3	sless	lita 5	17,500/=
4	chumvi ya mawe	kilo 5	5000/=
5	cde	125gm	12,500/=
6	rangi/dye	25g	12500/=
7	manukato (perfume)	125mills	15,000/=
8	glryceline	250gm	15,000/=
9	maji safi na salama	-	-
10	usafiri		140,000/-
11	vyombo na vifaa vingine		300,000/=
12	mengineyo		100,000/=
	Jumla kuu	-	617,500/=
	Baki	-	82,000/=

4.6 MAUZO YANAYOTARAJIWA

Mauzo haya yanatarajiwa kufanyika kama ifuatavyo;

Mauzo kwa siku

- Lita 21 @ Tsh 1800/=
= Tsh 37800/= kwa siku
- Tsh 37,800/= (mauzo kwa siku) x 28(siku)
= Tsh 1,058,400/= mauzo ya mwezi.

4.7 MAPATO NA MATUMIZI YA KIBEPs KWA MWEZI WA KUENZIA

NA	MAPATO	KIASI
1	Mauzo ya mwezi	1,058,400/=
2	Baki katika mtaji uliowekezwa	82,500/=
	Jumla ya mapato yaliyopo	1,140,900/=
	MATUMIZI YANAYOTARAJIWA	KIASI
1	Kulipa posho za wasaidizi	60,000/-
2	Ushuru	2,000/=
3	Mkopo wa kikundi	300,000/=
4	Mengine	80,000/=
	Baki (faida) kwa mwezi	442,000/=

4.8 FAIDA INAYOTARAJIWA KWA MWEZI

- a) Baki baada ya matumizi Tsh. 442,000/=
- b) Vyombo vilivyounuliwa (awali) Tsh. 300,000/=
- c) Fungu la mengineyo (kama halitatumika) Tsh. 100,000/=

4.9 FAIDA INAYOTARAJIWA KWA MWEZI WA UFUNGUZI

NA	MAELEZO	KIASI
1	Baki baada ya matumizi	442,000/=
2	Vyombo vilivyounuliwa	300,000/=
3	Fungu la mengineyo (kama halitatumika)	100,000/=
4	Uzoefu wa uzalishaji na masoko	-
	Jumla kuu – mtaji uliotoka kwa mmiliki	842,000/=
		- 500,000/=
	Faida kwa wezi ni	342,000/=

SEHEMU YA TANO

5.1 TATHMINI YA MRADI

UTANGULIZI

Tathmini yake itakuwa inafanyika kwa wiki bila kuathiri tathmini kuu ya mwezi itakayotoa dira ya mradi.

5.2 MAFANIKIO YANAYOTARAJIWA

Mradi unategemewa kuleta mafanikio mbalimbali kila baada ya mwezi mmoja kama ifuatavyo;

- a) Kuongezeka kwa idadi ya wateja wa Shampoo kila baada ya mwezi mmoja.
- b) Kuongezeka kwa idadi ya wateja wa Shampoo kila baada ya mwezi mmoja.
- c) Kuongezeka kwa wigo na kuvuka mipaka ya usambazaji wa mwezi wa awali.
- d) Kuongezeka kwa mtaji na vitendea kazi kila mwezi.

5.3 CHANGAMOTO ZINAZOTARAJIWA

- a) Kuongezeka kwa hitaji la mtaji na rasilimali watu.
- b) Ushindani mkubwa dhidi ya shampoo za kigeni.
- c) Kasumba ya wateja. a wateja wana kasumba ya kudharau bidhaa zinzzotengenezwa na viwanda vidogovidogo vya ndani.
- d) Baadhi ya wasambazaji hawatakuwa waaminifu katika suala la mauzo na urejeshaji fedha kwa wakati.

5.4 UTATUZI UTAKAOTUMIKA

- a) Kkuendelea kutafuta fursa zingineza kupata mtaji na kuongeza idaidi ya wasaidizi kiwandani na sokoni.
- b) Kuzalisha bidhaa bora na kupanga bei rafiki itakayowavuta wateja ili kuhimili ushindani
- c) Kuweka watu waaminifu kwa mikataba ya kisheria.

5.5 HITIMISHO

Mradi huu unaoanza unategemewa uanze kwa kasi na ujiendeshe kwa faida, aidha changamoto zitakazojitokeza zitatatuliwa hatua kwa hatua.

BONUS

[VIDEO ZA MAFUNZO BONYEZA HAPA](#)